

Руснаци у Швеце

Ruthenen in der Welt
Rusyns In The World
Ruthènes dans le Monde

Рок VIII, Чис. 3 Септембер-Децембер/2009/September-December Vol. 8, No. 3

ГОРВАТСКА

Пише:
Дюра ЛІКАР
Миклошевци

РУСКИ ФЕНОМЕН НА МИКЛОШЕВСКИ СПОСОБ

- ◆ **Феномен** ше у рамикох КУД „Яким Говля”, у першим шоре, рефлектує през тото же ше роби з любову, же одношеня у Дружтве лем яки ше жагадац може, же шицки члени маю конечни и одредзени цель – цо длузей пестовац свой национални скарб и своїм потомком зохабиц до нашлїдства шицко тото цо вони нашлїдзели од своїх предкох, таке, але и усовершене, на високом уметнїцким уровню.

Програма културней манифестациї „Миклошевци 2009” була составена зоз вецей часцох. За вельочислених патрачох, домашнїх и госцох, окреме були замерковани смотра фолклору „Поздрав ровнїни” на хторей наступели, окрем госцюючих и дзепоедни нашо дружтва (Петровци, Вуковар, Винковци и Риска) и цаловечарши концерт народних шпиванкох и танцох у виводзено домашнього КУД „Яким Говля”. Спрам оцени велькей векшини присутних, обичних людзох, людзох хтори любя свою националну культуру и особох за хторих би ше могло повесц же су фаховци у тей облаци, дзепоедни нашо дружтва зоз своїм наступом не оправдали очекovanja. Бо кед едно нашо дружтво (фолклорна секция) три роки за шором наступа зоз истим репертоаром вец би ше и одвичательни, организаторе и други субекти у руским живоце, требали запитац же покля так? Прецо ше то случує? Чи прето же дружтво наисце не ма нови репертоар, чи ше наступ на миклошевскей манифестациї трима „як неважни” односно дзешка там важнейше наступиц як у Миклошевцох?

Слова зоз хторима сом насловел тоту статью могло ше чуц од еминентних особох после цаловечаршого концерту. Чом руски феномен на миклошевски способ? Одвит на тото питанє легко дац особи хтора добре позна обставини и условия под хторима Дружтво робело остатнї

Предлужене на 4 боку

КАНАДА

ПЕСТОВАНЄ МАЦЕРИНСКОГО ЯЗИКА У КАНАДИ

РУСКИ ЯЗИК У КИЧЕНЕРУ

Робота Рускей школи у Киченеру предлужена и у тим 2009/2010 школским року. Перша годзина руского языка отримана 19. септембра и од теди ше суботами порядне отримую годзини за 17 школярох з того подруча. Точнейше, каждой суботи од 9 по 11:30 пред поладньом у "Ст. Луис" католицкей школи на адреси 88 Young street у Киченеру учителька **Кристина Кренїцки** роби зоз рускими дзецми. Єднеј такей роботней суботи зме нашивели тоту школу и вифотографовали зме наших руских школярох зоз їх учительку.

Кристина Кренїцки и тот школски рок почала зоз досц елану, з вецей новими идеями але ей за їх витворене потребна и помоц, односно подпора других хтори уключени або з часци одвичательни за егзистованє такей школи. Кристина нам гварела же дакус иновирує наставни план же би дзецом було цо

Предлужене на 7 боку

НА YOUTUBE ВРЕ ОД НОВОСЦОХ!

З мешаца на мешац ест...ма яке, з години на годину ест вше новшого и новшого на интернету цо вредзи видзиц, одпатриц або вислохац. Дзе год ше обрацице – новосци! Тельо того ест же чежко у 3-4 мешацох шицко и поаметац. Идземе даяким шором!

На адреси <http://feeds2.feedburner.com/EmisijeNaJezicimaNacionalnihZajednica-Radio-televizijaVojvodine> найдзеце зняти радио емисії (и) на руским языку. Можеце слухац знімки манифестаційох “Червена ружа”, “Червене пупче”, три прилоги у серії “Стретнуца” (годиниово розгварки зоз Миколом Корпашом, Оксану Сакач зоз Торонта и народни гумор и народни музичаре) як и емисия “Агенция, подія, надія” хтора пошвечена 60-рочніци Радия.

На веб сайту ТВ Войводина <http://www.rtv.rs/> найдзеце подкаст (podcast) и ту шицко цо вас будзе интересовац зоз Войводины. Верце на слово!

Патрели зме директни ТВ пренос манифестації “Червена ружа”. И було крашне, було наисце, але познейше человек похопи же да не було тих схопних зоз ансамблю “Капушанчан” зоз Капушанох, Словацка, же би шицко було вельо блядше, програмно досц худобне. Патрели зме и репродукцию скоро комплетней “Коцурскей жатви” (чи як ше уж волала того року тота манифестация) и було ту наисце вельо танцу, вельо, але було и вшеліячини.

На интернету ест и даскельо нови веб сайти (або скорейши, але зме на ніх аж тєраз налєцели) – опатьце веб сайт КУД “Дюра Киш” зоз Шиду (<http://djurakis.org/>), або **Rusinske progresivne holosy** <http://www.holosy.sk/node/885> на хторим ест надосц интересантни змисти, та вец веб сайт **Internetovo novinki** http://www.rusynacademy.sk/cms/novinky_83.html зоз важнима информациями вязанима за наших братох Русинох зоз Словацкей.

По **Фейсбуку** сом не сцигнул пребарз вельо шпиртац. Но, мушим припознац же сом ше и сам учленел, не витримал сом гоч сом бул надумани же сом ту, як запрашка, наисце не потребни. Але, кед сцеце дацо комплетнейше видзиц, тото можеце витвориц лем кед ше учленіце. Та сом ше пре любопитлівосц уписал и на Фейсбук. Налєцел сом там на бок под назву “Djurdjevo”, цо новши змист хтори ма преїг 270 членох (<http://www.facebook.com/profile.php?id=1137831212&ref=name#/group.php?gid=27352277070&v=wall>). Иншак, Руснаци ше з полним газом дружа на Фейсбуку.

Опитаце ше же цо нове на Ютуб (YouYube)?

Аххх, ту наисце вре од новосцох!

Перша импресия була **шокантна!** Даяки **nenadvojnovic** зоз Горватскей у цеку септембра и октобра накладол 13 видео знімки зоз манифестації “Миклошевци 2009” и 11 видео знімки зоз “Миклошевцох 2009” як и 6

видео знімки емисії “Широки план” у хторей брилянтно участвовали Миклошевчане. Високо-квалитетни знімки. Тото просто же би человек не верел своїм очом! 30 (зоз словами: трицец) **вещей як прекрас-ни** файли, високого квалитету а за шицких. Благословена така робота а на презентованю рускей култури цалому швету. Меркуйце, ніхто з Войводины не зробел **ТАКЕ** дацо за цо ше, ниа, нашло моци у едних

малих але гордых и чесних Миклошевцох!

Розуми ше, на Ютуб ест ише новосци. На адреси <http://www.youtube.com/user/Holosy> найдзеце “**Holosy – video kanal**” и ту ест надосц того, та и вшеліячини, але спомнеме файли ФС Барвинок, Шариш, Кораи Ором, Гвозд, три кратши видеа зоз Свидніцкокого швета култури.

Особа под никнеймом **Makovcanj** од прешлого числа новинкох по тото на Ютуб наруцела 9 рижнородни файли. **Горела ліпа, горела** - женска група з Дюрдьова, **Блукал я уж велі роки** и **Ружи, червени ружи** хтори шпива Микола Корпаш, а ту и файли зоз найновшей “Червеной ружи”: **“Руска доля”** Танечни ансамбл Дома култури РК, **“Гей, гей, Яничку”** Ивана Пейович и Оксана Рамач, **“У писні скрити”** Марко Радишич, **“Ніяка жима”** дзєцински квартет як и горуци **“Столічкови танец”** и **“Палєнкови танец”** Фолклорного ансамблю “Капушанчан”.

Даяки **Petro2411** накладол надосц того а визначуеме 3 Маковици витор, Як я пришов из далека, Як соби заспивам, Древени церкви (восточна Словацка), Ей шкода, Гей, ані ми не иде – у шицких знімкох прекрасни фотки и мотиви природи.

Особа з никнеймом **1Rusyn** ма видео Дай же ми наничко.

Челєднік зоз никнеймом **Pivhucul** ма надосц того, малє видео богатство. У його сету шпиванкох найдзена и шпиванка “У горах Карпатах” за хтору не назначени шпивач. Уж перше слуханє одгадує же то позната шпиванка у интерпретации **Миколи Корпаша**. Тиж визначуеме писні Ой Маричко чичери - група Юниор, Долина, Долина и Мамко моя – легендарна **Мария Мачошкова**, Заграй, забубни и А тоти фартушки – група Полана, Дує витор, дує – група Маковица, Червена ружа – дуєт Червоне и Чарне, Шугай мальовани – Маковицка Студина, Лучка, Лучина – група Роланд.

Зоз Америки походзи **Rusyn** хтори автор видеох под назву Русинско-америцке винчане, 4 часци (**Rusyn American Wedding**) и **Червена ружа трояка** – у виводзеню ансамбла **Ruskyj Muzikanty** (интересантне же шпивач шпива на нашим, на чистим войволянским диялекту).

Зоз Америки и **Maria Silvestri** хтора положила вецей видеа а прицагли нам увагу: **Vojvodinian Rusyn set (2 видеа) Dom kulturi, 5 junij 2009, Corni oči jak teren – Marija Mačoškova i Anna Poračova**, Фестивал у Пихні – ансамбл Лемковина.

Особа под никнеймом **ka82yetan** положила, медзи иншима, и шпиванки **Oj werbo** - група Lemko Tower и **Теце voda z javora** – ансамбл Лемковина.

ДОЛУ ШОРОМ, З БОРОМ: МИШКА САЛАЩАНЯ МАЗА ВОЖИ ФРАЙ

Прадідо, дідо, оцец, шницки му були салашане та вец ту ніч не чудне же и вон таки. Ридко є у валале, любви на салашу. На гевтим у дюрдьовским хотаре, такой ту при тромеджи з Мошорином и Шайкашом жис **Мишко, Михайло Бодянсц.** Родзени є на салашу у Руским Керестуре, жил у Господінцох и у Жаблю а котву руцел праве ту, такой попри Мутнячи и Андьовой доліни, на сухе а не до тих глібоких водох покус чудних назвох. Ма Тарзана, Мазу, Соню, Гину и єдну младу без мена, шницки вони маю по штири ноги и хвост, то би було “людство” тей Мишковой ладі, за котву привязаней на стред пажикох при висушеной топої хтору ту, давно, Мишко нашол желєну. Приселел ше ту кед мал у шпилу триец и два и ришел одбавиц на джокера, на салашарского джокера у тей пустари. Тераз кед пререже карти, у єдней половки ма вецей як теди у цалим шпилу, седемдзешат и два роки му, моцни штераец є ту, на салашу котри давно вимуровал дяки Шайтош.

Бул Мишко далековиди, як пророк, уплацовал себе пензию, гевту парастску. Та тераз бриги не ма бо му каждого першого сцигню пейц-шейсц тисячи динари. Евро го не интересує, не зна курс а не застарую го ані инфляция ані подрагшеня. Струю, воду, телефон и зогриване не плацел потераз ані раз. Не, Мишко ані не против закона ані не против морала, вон поштени и совисц му чиста. Струю не ма, воду не ма, телефон не ма, та прето ані не плаци таки трошки. Зогриване не хаснує так часто, ма смедеревец, ише є у картонскей шкатули, нови и нерозпаковани, кед першираз будзе твардейша жима та у нїм розложи огонь, ришел. На уходзе на салаш, на удзверйох прибити термометер, тот цо мера же кельо жимно або горуцо, то єдина информация хтора Мишкови важна

каждого рана. Не става вчас, аж теди кед слунко одскочи на востоку и перше попатри на термометер. Кед укаже же жимно вон окомгнуц назад нука на салаш и такой под грубу вельку перину. А цми хладок ту кед приду вельки горучави, правя го брести хтори ту засадзел кед пришол жиц на тот салаш хтори нешка наволую праве по нїм: Бодянцов салаш.

Кед вельки пекоти вец Босанци приженю овци ту гу Мишкови до хладку, пейцсто овци станю до хладку под брестами. Розуми ше Мишко до овцох, бул пастир. Чува пастирску палїцу як фамелийну реликвию, хто зна келї генерації пред нїм пановали над стадами овцох з тим жезлом. Мишко остатні, не ма пастирского нашлїдніка, не ма ані овци. Як кед би було по гевтей народней же не мож мац “и овци и новци”, га ма человек пензию, та чи не?!? Пастирска палїца не ма нового газду але ю Мишко чува унуком, єст ише надї же ше даєден спомедзи нїх предума, подума так дзекеди у себе. Добре жис з пастирами Босанцами, ту и там и чува стадо кед пойду на дяку свадзбу або, най не чує зло, кед муша пре дацо до дохтора. Заслужи, так, и млека и смачного меса. Добре кед жима бо месо може длужей стац. Кед припече та ше месо муши такой поєсц або го спуцує до студні, глібоко, на жимне. Е, ту и брига вецей - пренашли пастире тот Мишков фрижидер та му з часу на час попию пиво, жимне-жимнучке, на каждую фляшу ше лапа молга кед ше ю вицагне зоз студні. Але, подмиря вони тот трошок, не ма бриги Мишко пре тото, лем покус дудре кед му не охабя ані єдно так, за душу. И гереги розхладзує у тей студні, нет лепшей температури за бостан од тей студньовой. Герегу зоз студні просто на стол под ринглову шлївку та на поли, а вец шором против запари,

против осох, магочкох и смяду, помали и без понагляня. Мишко не ма ані годзинку ані календар, не потребни су му. Кед го шветло пребудзи вон става, по цмоти лега, кед є гладни теди є, кед почувствує смяд вец пописє, нет лепшей годзини од тей хтору природа накруца. А календар? Мишко гвари: “Кед ме дакеди интересує же хтори дзень, пойдем та ше опитам дакому у польох. Одприлики я то знам, бо штварток то штварток, то ше зна! ” Штварток пияц у Мошорине, кед було дижджу и кед драга розквашена Мишко шедла Мазу и так сцигне на пияц. Кед же сухе, запрагне ю до чейзи. Маза як кед би ані не була магарец, така є мирна и послушна, зна прейсц през цали пияц кед найвекша гужва. Пойдзе Мишко до тарговини по пияцу, и до дутяну, купи ише леба, купи дакус паленки, кафи и илце койцо, праве тельо же би не думал же кельо му ише од пензїї остало, не треба му за автобус, не купує вон ані карту бо Маза вожи фрай.

Мишко на бабу, діда ані не памета, баба жила сто роки и мала триецпецero унучата, гвари: “Шерцо ми добре, зуби ише моцни, лем ноги дакус ослабли, обачел бим кед бим мал побегнуц або пойсце дагдзе далеко. ” Е, место лікох Мишко ма штири магарици, кед би сцел загаяц их на змену могол би коло жеми обисц доокола, але не сце, добре му ту дзе є. Магарици и Мишка чува Тарзан, опасни якиш пес, тото чудо вон набавел же би вжиме нїхто не мал роботи на салашу окрем тих цо треба же би ту приходзели. Крижани є зоз якушик погану файту, гадне го и

видзиц з так вищиренима зубами, не дайбоже да ше отаргне зоз порвацка. Коло Мишкового салаша вещей нет сушедох, або уж давно одпутовали на конец валала, до шора и на купене место без вибитого датума на каменю або су у валале, дзвигли руки од тей пустині. Нігдзе нікого доокола. Влеце ише и ест людзох, блізка вода, приду, шедню, заруца цигоньчок, але кед лето прејдзе шицко заглухне. Не завадза Мишкови цихосц, вон аж ані не люби кед му ше дахто надзера коло салаша. Вироятно звикнул слухац цихосц. Єдино магарицом церпи кед рича пред дижджом, гваря стари же вони добре предвидзую хвилу, знаю кеди будзе падац. Ма Мишко ише єдну пайташку, ма єдну герлічку у клітці. То треце а хлопске на салашу. Мишко, Тарзан и самец герлічки и – досц. Кедиш тадзи було вещей живота и людзох у околіску. Нешка, гвари Мишко, лем бежа, понагляю, дзвигаю прах, и крича “Сцекай з драги!” Ніхто не стане на

хвильку голєм, ридко од нїх чуц и поздрав у переходзе. Скорей то було же и станули зоз коняма, та ше набешедовали, сцели чуц людзе цо ест нового, як родзело, дзе падал диждж а дзе обишол поля, чи було ляду дагдзе, кед дахто цошка на дильове страцел гевтот цо тото нашол шицким гуторел же би ше так знало при кому найдзена ствар и до кого треба пойсц по ню. Чловека ше вяже за слово, а магарца за предню ногу, то ми Мишко указал, так их вяже. Шедла их од свойого шестого року, ношел на магарцови млеко до млекари, да не було канти за млеко вон

би ше ані не могол випендрац на магарца, вше добре знал же лепше зоз канти як зоз коня на магарца. Гвари: “Не одходзим тераз вноци нігдзе, лем по дню и то кед ми наисце нужда. Кед ми не нужне не идзем нігдзе, шедзим, лежим, уживам.” Кед две витор тамаль од Мошорина, там з брега непрерывно цага цуг, Мишко у себе зашпица: “Салашане, хто вам салаш чува? Витор две та ми салаш чува! Тераз сом ришел же бим дакус прежил, же бим ше одпочинул.”

Од Митра по Дзуря Мишко ноши шубару на глави, а од Дзуря ше пиши у сламяним калапе. Думаю же тих дньох ознова пойдзем гу ньому, док ише ест гереги у студні, же бим го видзел и у калапе, знаю же шубара главу чува, любел бим видзиц як випатра тот сламяни под червену ринглову шлівку у грубим хладку Бодянцевого салаша. Можебуц же себе и я тоті ліки препишем.

Бора Отич

Дневник, август 15, 2009

ТВ емисия **Бказанє** у хторей бул прилог о **Мишкови Михайлови Бодянцеви** емитована 3. априла 2009 року. Под тим є датумом положена и на подкасту на веб сайту РТ Войводина. Адреса <http://feeds2.feedburner.com/5kazanje-Radio-televizijaVojvodine> найдзе под тим датумом и патрице кед то пожадац после вичитованя того тексту.

ГОРВАТСКА

Предлуженє з 1. боку

даскельо децениї. И попри вельких прицискох одредзених факторох (пробованє ускрацованя материялней потримовки манифестациї и дружтву) и зневажанє квалитета фолклорней, а окреме шпивацкєй ґрупи, Дружтво прешлого року мало вещей як 30 явни наступи. Того року дакус меней. Не прето же ше не сцело одпутовац на даяке госцованє, але пре други причини на хтори руководство Дружтва не могло вплївовац.

Же би читательови було цо яснейше и же би у цалосци похопел тоті даскельо слова зоз наслову тримам же потребне винєсц и даскельо демоґрафски податки. У Миклошевцох нешка жиє коло 350 особи хтори ше виашнєли як Руснаци. Од того коло 2/3 старши од 50 роки и вони представяю лем патрачох, а у членстве Дружтва ест коло 50 особи хтори робя на чистих аматерских основах. Успишно робя фолклорна секция подростку, жридлова женска шпивацка ґрупа, фолклорна секция старших членох и спрам потреби рецитаторска секция. Уметніцки руководителе фолклорних секцийох то Златко Гирйовати, Славица Гайдук и Желько Лікар и Агнета Тимко (як вонкашні сотрудник) и Юлиан Бучко руководителе музичней секциї. Робота континуована, роби ше и наступа през цали рок.

Без даякей пристрасносци можеме повєсц же тото цо члени Дружтва указали на цаловечаршим концерту останє шицким патрачом у тирвацких памятокх. Же танцованє миклошевских танечнікох сцигло по совершенство и же ше го може поровнац зоз професійним ніяке не чудо. Вєкшина танечнікох танцує вещей як 20 роки, а були и школяре наших найлепших кореоґрафох. Нешка секция ма на репертоаре вещей як 10 народни танци, єден красши од другого, а облєчиво тиж так.

Женска жридлова шпивацка ґрупа слово за себе. Дуєт Гелена и Ана Бучко до сучасней рускей музики тих

просторох унесли цошка нове, тото цо слухачох и патрачох ошвижує (зоз свою интерпретацию допринєсли же би на прешлорочней „Червеной ружи” композиция „Шипшина, тарчина” освоєла перше место у змаганю композицийох у народним духу), а репертоар им широки. За кяду су нагоду порихтани одшпицац тото цо у датеј хвильки змист програми гледа од нїх. ґрупа як єдна цалосц за остатні два роки (од кеди иснує) за собу ма вещей як 50 наступи и вєдно зоз дуєтом шестрох Бучкових ма на репертоаре коло 25 шпиванки. На Фестивалу жридловой шпиванки у Дюрдьове прешлого року були побидніци, а того после барз успишно шпиваня аж 5 шпиванкох нашли ше медзи трома найлепшима. Були знова праве ошвиженє спомнутого Фестивалу.

После тих даскелїх винєсених фактох реалному читательови а и потерашнім и потенциалним патрачом цалком ясно. Посцигнути успиши и уметніцки уровень сами за себе накладаю одвит. Феномен у першим шоре же ше роби з любову, же одношеня у Дружтве лем яки ше зажадац може, же шицки члени маю конєчни и одредзени циль—цо длузей пєстовац свой национални скарб и своїм потомком зохабїц до нашлїдства шицко тото цо вони нашлїдзели од своїх предкох, таке, але и усовершенє, на високим уметніцким уровню.

На концу тримам же треба и тото зазначїц. Цо Миклошевчанє посцигли скорейших, а окреме остатніх рокох, насампредз су подзековни ширшей дружтвеной заєднїци же им обезпечела потребни материялни средства, а руски феномен на миклошевски способ будзе актуални и вше на поверхносци по тамаль док ше дахто треци не зяви и док ше руску проблематику у Републики Горватскей будзе ришовац реално, без даякого локалпатриотизма, нацагованя води на свой мліи и будованя гацох коло роботи миклошевского Дружтва.

інтересантнейше на годзинох. Гу тому, ма идею же би през школски рок призберовала найудатнейши школярски тексти, писньочки, фотки, малюнки, та же би гу тому додала список дзецох, їх портрети и же би ше то видало як една файта рочней кнїжки тей класи. То би була красна памятка за дзеци хтори ходза до тей Рукей школи, але и за їх родичох хтори ше соглашели з таку активносцу, потримали ю и з вельо сцерпеня и любви ноша свойо дзеци роботами на години и приходза по нїх.

Розуми ше, жадане було же би дзеци и того року були предплачени на дзедински часопи ЗАГРАДКА, як и же би свойо найудатнейши роботи посилали до того часопису и, хто зна, можебуц дачия робота и труд буду у цеку рока и обявени.

Най остане записане и того же до Рускей школи у Киченеру у школским 2009/2010 року ходзели: **Еделински Мирко, Игор, Денис и Тони, Колошній Кристиан, Сабо Емилия и Мартина, Кренїцки Антонийо, Овад Марина, Андрей и Давид, Пеїн Анастазия, Шимко Алекс и Антония, Дудаш Валентина и Лидия и Кузмич Душан.**

КАМП И ШКОЛА У НОРТ БАТЕЛФОРДУ

У штредней Канади на плане пестованя руского языка тиж ест красни активносци: того лета, точнейше 24. августа, отримани летні дзедински камп руского языка у нортбателфордским дзединским клубе. Присутни були вецей як 30-еро дзеци наших виселенцох возрасту од 3 по 12 роки, а були

У тим чишле:

Мишка салацаня Маза вожи фрай	3
Радио и ТВ програма на руским языку	5,6
Марленка Орлович - нашива дідови (2)	11
РУСИНИ ЗАКАРПАТЯ нешка и наютре	19
Не верце нікому, а найменей банкарот	26

подзелени до трох групох.

У тим кампу за дзеци отримани години руского языка (о тим старосц водзела учителька Любица Павлович), потим Любица Гарди отримала годину подобово-техничних активносцох (craft), а Весна Фа була задлужена организовац змаганя дзецох у обегованю, скаканю у мехох, ношено варених вайцох, правено будинкох и замкох у писку и подобне. Крис Джонсон и Терезия Надь украшовали дзецом твари з рижними шминками. Дружене закончене зоз заеднічку смачну вечеру.

Покровитель того сходу наших дзецох була Саскачеванска организация мацеринского языка (SOHL) у чїї рамикох облапени вецей як 30 языки, хтора часточно и финансиу отримоване годзинох руского языка. Наша школа руского языка член тей організації од того року.

Любица Павлович була учаснік провинційскей конференції хтора отримана початком октобра у Саскатуну. На тим сходзе, окремо рочней схадзки були отримани и роботні зоз обласци психології и

педагогії, тематского ученя, дати нови практични идеї як затримац язык живи и як го хасновац, потим як хасновац драмски елементи и маски як средства виражованя и комуникації а котри у цилю цо лепшого организоваия и отримованя годзинох мацеринского языка.

Од септембра руска школа знова почала зоз роботу. Години руского языка ше отримуюе роботами пополадно од 3 до 5 годин у основней школи Нотр Дейм у Норт Бателфоду. Укључени коло 30 школяре але число на годзинох варира.

Й. Дервишевич и Г. Колесар

НОВИНА У ДУХОВНИМ ЖИВОЦЕ ВИРНИХ У КИЧЕНЕРУ, КАНАДА

ПЕРШИРАЗ СЛУЖБА ПО РУСКИ

Од початку ешенї того року парох Українскей католицкей церкви у Киченеру о. Володимир Янішевски уведол пар новини у Службох Божих хтори служи недзелями окреме за нас, грекокатолїкох Руснацох уселенцох з Войводини. Перша новосц була же ше Служби Божи трима двараз до мешаца. А як друге, цо остане запаметане и войдзе до аналох нашого духовного живота у тей часци Канади то тото же Служба Божа, отримана вездзело, 1. новембра, була перша Служба Божа отримана у цалосци на нашим руским языку. Отец Янішевски и з тим указує вельку дзеку спрам нас же би нас обединел и же би нам висложел праве так як би нашо шерца и пожадали. На тим му, наисце, треба поджековац.

Було крашне чуц комплетну, цалу Службу Божу на нашим языку. Можебуц то дакус и незвичайно звучало, так на початку, бо ми шицки навикнути на Службу служену на старославянским языку, медзитим було насправди мило чуц шицки часци Служби Божей и комплетне дзияковане по руски. То вельке ошвижене у позитивним напярме за вирних у тей парохії, вельо красше од того яке зме мали кед наш, руски паноец, тримал нам, Руснацом, по українски Службу Божу. Таки процеси осучасньованя контактох яки о. Янішевски запровадує можеме тримац за наисце позитивни у рамикох нашей церкви.

Г. К.

ЕШЕНЬСКИ РУСКИ ПИКНИК У ОНТАРИЮ

ЖЕНСКИ ЖИРИ О ХЛОПСКЕЙ ПАСУЛІ

Тото летне стретнуце наших виселенцох у Онтарию, хторе ма уж наисце красну традицию, отримане у узвичасним термину, значи, на початку септембра, пред самим початком школьного року. Дзень бул наисце красни, слунко припарло, а людзе ше зиходзели на побережйох озера Питок у Вудстоку. Бул поставени и шатор РДСА, зоз розгласу ше чула музика, а доокола ше розложили шейсцме змагателе зоз котлікамі. Того року ше кухаре мали указац яки су майстрове у вареню пасулі. Док пасуля варла и кажде з нїх, да други не видза, сипал до пасулі койцо за цо бул твардо прешвечени же фантастично подзвигне смак пасулі, тоти гладнейши вихасновали добри огніска же би упекли сланїни за предедло такей гостини яка мала буц. И чечносцох, рижних, за отверане апетиту було наисце богати вибор.

Окремни жири (розуми ше, о вареню хлопох и з тей

нагоди одлучовали женски особи, три кухарки хтори припадаю тром генерацией и ту ше не могло прешверцовац було яку пасулю) у составе Мария Шимко, Любица Кренїцки, Геленка Кирстед и Мелания Колбас вредно робел и одлучел же найсмачнейша пасуля була з котліка кухара Уйфалушия а другу награду достали Михайло и Мария Надь. И вец, розуми ше, бул час гостеня. Цихосц запановала над тоту часцу и чуло ше лем черкане ложкох а подаєдни приходзели на репете по пар раз.

По добрим полудзенку пришол час предиху, дружєня, приповеданя, але и спортского живота. Дзецинска популяция мала пар свойо бависка а вец старши опробовали цо знаю и могу у одбойки на писку. Литри зною преляти за цо лепши резултат на терену. Рибаре ише зрана лапели позиції але не ишло и не ишло. Єдино Владо Шимко, у познейших пополадньових годзинох, вицагнул єдну доообру потьку.

Тамаль дзешка после 6 пополадню присутни почали помали одходзиц спрам своїх домох.

Г. Колесар

Погляд на часи змагательох у вареню пасулі у котліку

З РОБОТИ СДРК "РУСИН" У САСКАЧЕВАНУ

СТАЄМНА АКТИВНОСЦ НА РИЖНОРОДНИХ ПРОГРАМОХ

Активносци и поради членох Председательства Саскачеванского дружтва рускей культуры "Русин" тих дньох унапрямени на организовање даскелїх сходох рижного характеру.

Концом новембра була планована сходка членох Председательства зоз представителями власци у Саскачевану з целью цо лепшого организовања и роботи того Дружтва у складзе зоз канадскимі законами и предписанями.

У цеку и обяжни пририхтованя на организовању дочеку Нового 2010. року. Обезпечена сала у Норт Бателфорду хтора годна прияц шицких, як домашнїх з того варошу так и наших виселенцох зоз Саскатуну и других местох. Цена 15 долари по одроснутой особи. Цо ше єдзєня дотика, як и звичайно, кажде пририхта дома по своїм виборе и принєше на шведски стол на тим сходзе, а напої ше годно тиж куповац у сажєй сали.

По першираз, у організації Саскачеванского дружтва рускей культуры "Русин", у Норт Бателфорду будзе означене Национальне швето Руснацох у януаре идущого року. Тото цо затєраз сигурне и порадзєне то же 17. януара 2010. року будзе отримани шветочни сход пошвєчени тому швету а на тему Руснацох и їх селїдбох. Подробнейше утвєрдзованє програми ише у цеку. Й. Дервишевич

Екипа хтора ше старала о побиднїцким котліску

ШИРЦЕ ГЛАС О НОВИНКОХ "РУСНАЦИ У ШВЕЦЕ"

БУЛА СВАДЗБА У КОЛБАСОВИХ (КИЧЕНЕР)

МЕДОВИ МЕШАЦ НА САНТА ЛУШИ

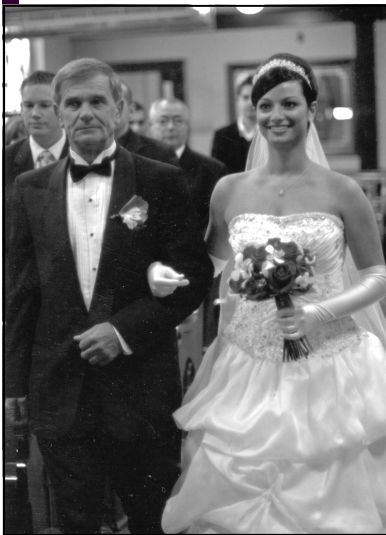
◆ **Кристина Колбас и Френк Дуранік зоз винчаньом и свадзедним вешельом коруновали уж од скорей установену красну вязу медзи двоїма младима людзми. Най им їх любов будзе на многая и благая літа!**

Піше: Г. Колесар

Зище едней рускей фамеліі у Киченеру одлецела голубица. Або, як ше то при нас, Руснацох, гутори, не одлецела але приведла до фамеліі ище едного сина родичом. А родичи млоди **Кристини Колбас, Мелания и Владо Колбас** з радосцу порихтали и организовали, ведно зоз млодийовима Френковима родичами, шицко цо припадало же би тот ясни случечни дзень, 19. септембер 2009. гоку, бул занавше паметліви за младу пару а красне дожице за шицких свадзедних госцох.

Кристина и Френк ше винчали на 1 г. пополадню у Сент Луис парохиялней церкви у Ватерлуу. У красней церемоніі пред олтар поприходзели шицки дружбове и дружки а потим млодов оцц Владо Колбас уведол пред олтар млоду Кристину и придал ю млодийови Френкови хтори зоз мацеру сцигнул на тото соединене.

Оцц Владимир Колбас приводзи дзивку Кристину на винчане

Вельке число присутних з увагу провадзело церемонію винчаня и зединеня пред Богом двоїх младих людзох. После винчаня млада пара ше, зоз дружбамі и дружками и присутніма вифотографовала пред церкву а потим пошла на фотографоване у варошу.

Гевто цо шицки чекаю, урядове свадзедне вешеле, почало на пол шестей у сали Горватского дружтвеного дому у Ватерлуу. У красним амбиенту обидвоі родичи привитовали

госцох хтори сциговали на свадзедне вешеле. Сала була крашне ушорена, як то припада за таку файту шветочного вешеля. Госцом понукнуте богате предедло, у бару у угле сали була непрерывна гужва а музика сциха грала. Кед сigli млоди и млада зоз своїм провадзеньом ушлідзел їх привит та даскельо пригодни бешеди їх найблїзших приятельох и родзини и заедніцка молитва за благослов новей малженскей пари. Потим бул час богатей и смачней вечери з рижно-родним свадзедним мениєм.

Такой по вечери ушлідзели традиційни танци - млада зоз своїм оцом Владом Колбасом, та млоди зоз його мацеру, була ту и проекция на муре у сали велїх

фотографійох зоз живота Кристини и Френка, од дзециства та по їх стретнуце и заедніцку любов. Потим почало обще свадзедне вешеле прериване лем на хвильки зоз интересантніма бависками – квиз о тим же кельо ше, уствари, двоїо млади познаю, та вец руцане букета з боку млоди, та знімане млодей пантлічки на ноги з боку млодия и руцане истей присутним легиньом та шветочне резане свадзедней торті. Було музики за шицких, а понайвечей за младих хтори ше без одпочивку вешелели. У шицким вельку радосц на подиюме за танец указовали млодово два шестри и брат, шешлїви же Кристина соединена зоз Френком до малженства.

Там дзешка после 11 годзин збоку у сали винешене ознова послужене у форми рижнородней жимней закуски и числени смачни колачи и торті. То дало нову моц свадзедним же би ознова затанцовали и вешелели ше до вчасних ранших годзинох.

Кристина и Френк уж о 4 дні одпутовали на Карибски острова, на райске острово **Санта Луша**, на медови мешац. Гваря же час хтори там ведно препровадзели нігда не забуду, очарала их природа, морїо и амбиент у хторим ше полни 10 дні одпочивали и зредзовали упечатки зоз винчаня и свадзби.

ЩЕШЛІВО !

<p>Заступніки магазина</p> <p>"Руснаци у Швеце"</p>	<p>Австралия и Нови Зеланд Zelimir PAP 11 Minerva Place NSW 2170 Presnons Sydney Pap_zelimir@hotmail.com</p>	<p>Канада (заходна часц) Amalija DUDAŠ #206-11030-107 St EDMONTON AB T5H 4G5 Tel. (780) 428-4988</p>
<p>Войводина Sanja TIRKAJLA I. L. Ribara 50 25233 Ruski Krstur Srbija Tel. (025) 704-202 so.tiki@neabee.net</p>	<p>Немецка, Австрия, Шведска, Швайцарска, Baran Mihajlo Schützenstr. 16 67061 Ludwigshafen 100.224499@germany.net.de</p>	<p>Канада и ЗАД Gavra KOLJESAR 324 Overlea Dr. Kitchener, ON N2M 1T8 Tel. (519) 570-9614 gkoljesar@gmail.com</p>

ЄШЕНЬСКИ ГОВЛІ У САСКАЧЕВАНУ Й ОНТАРІЮ

АНА ПЕРЕПЕЛЮК

Канадски говлі, рихтаючи ше за одход до цеплих крайох, охабели у вецей руских обисцох у Канади найкрасши дарунки на тим шведе.

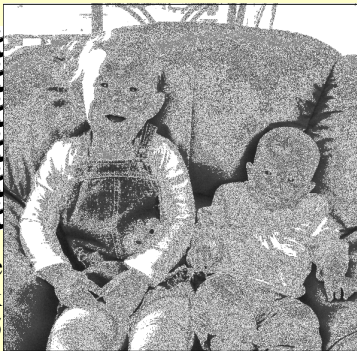
У фамелії **Мирка** и **Александри Перепелюк** у Норт Бателфорду була

велька радосц кед ше народзела мала **Ана**, іх дзівочка. Ана народзена 15 октобра на 18:26 годзин у Бателфорд Юнион шпиталю. Була длугока 49 см а чежка 3.25 кг. Мирна є, добре шпи и слуха маму и тату.

РЕБЕКА ГАРДИ

У Роял Университи шпиталю у Саскатуну 19 августа ше народзела **Ребека Гарди**. Тей події ше зрадовали мама **Ясминка** и тато **Мирко Гардийово** але ище баржей шестричка **Сара** понеже тераз будзе мац о

ким ше старац, не будзе ей допито вообщє. Ребека була длугока 48 см а чежка 2.930 гр. Од тей хвильки прешли уж, ниа, полни три мешац кед тото пишемє, ша Ребека уж права дзівка, кед не верице опатьце на фотки!

ДАВИД ПАШО

И у Киченеру було радосци пре принову у фамелії. 5 октобра **Наташу** и **Владимира Пашових**

обрадowało народзєне іх сина **Давида**. Прави хлоп длугоки 52 см а чежки точно 3 кг. Радосци младих родичох ше приключєла и **Наташова** мац **Наталия Канюх** хтора з Ветернику при Новим Садзе прилецєла швидко же би наступни два мешаци препровадзєла зоз унуком **Давидом**, а на помоци своєй дзівки **Наташи**. Слики малого **Давида** уж и на

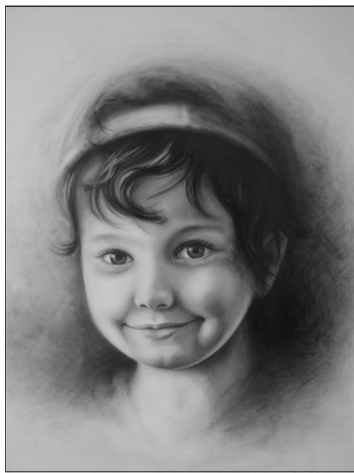
Фейсбуку, а єден пакецик фоткох од леци назад до Сербії зоз нову бабу **Наталию** концом новембра.

Й. Дервишевич
и Г. Колесар

УМЕТНІЦКА ПЕРФОРМАНСА ЛЮБИЦИ ГАРДИ

ГАРДИЙОВА ЯК ПОРТРЕТИСТА

Пред самим заключєньом того числа новинкох сцигнул нам имейл зоз інформацію о пририхтованю окремней уметнїцкей події под назву "Портрети Любици Фа-Гарди". Поволує ше заинтересованих же би 29. новембра од поладня по 4 годзин пополадню у рамикох уметнїцкей перформанси 'Стретні уметнїка' у Галерії Чепел у Норт Бателфорду нащивєли виставу оригиналих уметнїцких роботох Гардийовей, же би провадзєли демонстрация як вона малює портрети а тиж ше годно достац и податки о цєнох єй роботох и портретованя. Вецей о тей події у идуцим чишле новинкох. У прилогу єден портрет чий автор Любица Гарди.

ФОТОГРАФІЇ НА ОСТАТНІМ РАМИКУ

1. Мала **Ана Перепелюк** з Н. Бателфорду народзена 15. октобра 2009
2. **Ребека Гарди**, ей шестричка **Сара** и родичи **Ясминка** и **Мирко Гарди**
3. **Давид Пашо** з Киченеру, син **Наташи** и **Владимира Пашових**
4. **Марленка Орлович** (право) зоз ей приятельку **Ану** у часох кед **Марленка** праве сцигла до Канади
5. **Учасніки Єшенького пикника** у Вудстоку, Онтарио, концом лета 2009. року
6. **Владика др Гавриїл Букатко** и **Марленка Орлович** у Торонту
7. **Члени подростку** фолклорней секції КУД "Яким Говля" з Миклошевцох на єдним наступу
8. **Кристина** и **Френк** под час іх шветочного танца на свадзби 19. септембра 2009. року
9. Попатрунок на прекрасни предїли на Закарпат'ю дзе ше находза числени русински валали
10. **Суперски мейкап**, наисце удатне шминканє цо даєдним з учаснікох Дзєцинского кампу у Н. Бателфорду остане длуго у памятки

Кед же жадає видзиц ШИЦКИ боки маґазина "Руснаци у шведе" у фарбох, а з вецей фотоґрафиями як у самим часопису, нащивце веб сайт того маґазина!
Адреса:

<http://www32.brinkster.com/rusmagazin/>

Препоручце и другим най нащивя тот веб сайт.

МАРЛЕНКА ОРЛОВИЧ: КАНАДА ЇЇ ЖИВОТНА СУДЬБА, А КЕРЕСТУР ЇЇ ЖРИДЛО ЖИВОТНЕЙ РАДОСЦИ (2)

Пише:
Гавриїл
КОЛЕСАР
Киченер,
Канада

МАРЛЕНКО, ТВОЯ МАЦ НЄ МА ДЛУГО ЖИВОТА!

- ◆ Дідо попатрел на мнє, нараз ше якош уозбилєл, потим почал плакац и виповед: Марленко, унуко моя, як ши пришла ту?
- ◆ Людзе ми явели же ми мац хора, бо ходзи по драже, плянта ше и пада. Думали же ше моя мац опива, случувало ше же ю пахали чи ю чуц за палєнку або вином а вона, бидна, ніч не пила алє мала тумор на мозгу и прето падала
- ◆ Газда условел: кед нє подпишеме контракт вон завре клальню, а кед подпишеме та нє завре. Людзе ше бали и подписали

Я зиходзим по гарадичох, а вон шедзи долу у фотелі ... кед я його видзела а мнє ше так нараз ноги почали тресц – ем сом була вистата, ем сом ше злєкла бо Зденка нє бешедовала зоз братом, зоз нїм, даяки 10 або 15 роки пре капитал. Дала мнє вона писмо за ньго и послала даяку фигуру, и я тераз зиходзим по гарадичох а на розум ми пришли єй слова “лебо це приме, лебо ци пове да идзеш вонка”. Я зоз нїм нє бешедуєм алє, гварела, помогол велїм цо сом им дала адресу та верим же и тебе помогне”.

А цо кед нє?

Цо вец будзем робиц у Торонту? – прелєцело ми през главу на остатнїх двох гарадичох...

Шишла я долу зоз писмом у рукох, представела сом ше же хто сом и цо сом, вон з увагу вислухал и швидко принєсол одлуку хтора глашела: можем у нїх остац понеже маю празну хижу там горе дзе бивала и тота Тереза з Бечу. Була там и кухня и купатило хтори сом дзелела зоз Терезу.

Не була я длуго у обисцу Ивана Пергера, лем дас три тижні, бо сом гледала квартиру блїжей гу роботи. Тото змєщенє було барз далеко од роботи хтору сом нашла. Мушела сом, наприклад, ставац на 5 годзин рано же бим лапела трамвай на пол шестей и же бим на час сцигла до компанії дзе сом почала робиц, бо то було даяки 10 километри далеко а требало ми три трамваї мянєц. Брало то наисце вельо часу.

- Споминаш роботу, як

Марленка Орлович (ліво, стої) на єдиним з дружєнькох у обисцу Ивана Пергера (Іван дїруги з права)

ши ю нашла, як ши дошла до роботи перших дньох перебуваня у Торонту?

- Ахххххх - здихла Марленка – га и то окремна приповедка. На радио рекламовали єдну златарску предавальню чий власнїк бул даяки Серб оженети зоз Швабицу. Рекламовал вон своєю злато, давал даяки попусти а у реклами споминал же ше предава злато и ташни. Я то чула и записала сом адресу бо я у Немецкей правела ташки и куфери та сом раховала же себе таку роботу дагдзе найдем бо мам уж знаня, мам искуства на такей работи, знам цошка конкретне робиц. И пошла я на тоту адресу, до златарні на Квину и Батурст улїчкох. Кед сом там рушела та сом провадзела драгу и видзела сом же ми треба три трамваї мянєц а провадзела сом и годзинку и требало ми годзину и пол лем до ньго. Вошла сом до предавальні а вон, человек, бул завжати з єдним купцом алє була там и єдна жена цо вислужовала. Озвала ше гу мнє по англійски а я єй гварим :

- Sorry, no speak English!”

Вона ше ми опитала по англійски же яки язык бешедуєм, я то розумела якош, та єй гварим:

- German!

А вона ше ошмихла та гвари же и вона зна “Джерман” бо є з Немецкей. Одлєгчало ми такой, почали ми приповедац, я єй гварим же сом недавно сцигла зоз Немецкей, зоз Офенбаху, и же себе гледам роботу. Питала ше ми цо знам робиц а я єй гварим же знам правиц ташки и куфри. Но, гвари, мой ци человек помогне бо ми ту маме єдного приятеля, тоти ташки цо ту видиши, то з його радні. У медзичаше Майк, власнїк предавальні, закончел послужовац купца и я ше му представела и, кед чул, та гварел же такой навола приятеля та увидзи же цо можеме зробиц. Бо, кед я пришла до Канади та було барз вельо роботи, а мало людзох. Ту, дзе я робела познейше, ту були три фабрики цо правели ташки єдна коло другей. Водзел ме Майк гу його приятельови а опрез єдней з тих фабрикоч стал человек на

Марленка концом 60-тих, з часох кед ше пристановяла у Торонту

**Марленка ОРЛОВИЧ,
портрет**

драже и такой гу мне: "Гибай, дам ци 30 центи на годзину!". А Майк попонаглял и поцагнул ме бо не сцел же бим пошла индзей бо ме водзел до того дзе порадзене. А тот ше газда волат Золдег а фабрика ше водала "Парагон". И сцигли ми та ше ми газда такой випитовал же цо знам робиц. Гварела сом му же знам правиц ташки и куфри. Гварела сом му, тиж, же не знам ище добре по английски, але лем по немецки, А вон ми гвари же нет проблему, же вон вец будзе зомну бешедовац по немецки. А вон бул польски Жид и знал добре немецки.

Гвари вон:

- Я ци дам ту роботу, 40 центи на годзину, лем кед будзем видзиц же наисце цошка знаш!

И дал ми вон скорки, викрату ташку, дал ми гадваб дзе мам ліпиц и – укаж ми цо знаш! И я йому указала цо знам, патрел, патрел и гвари:

- Ютре рано на 7 да ши на работи!

Мала я, як сом уж гварела, добру годзину и пол од места биваня по роботу и такой сом почала гледац нови кварталъ хтори би бул бліжей гу работи. Газда ше розпитовал при женох цо робели чи знаю за даяке змесцене за мне. А була там една Грекиня зоз мужом, праве теди себе купели хижу та одходзели зоз кварталю дзе бивали, а мали кухнџочку, купатило и едну хижу за спане. И вона мне такой:

- Знаш цо, док будземе нешка исц з работи дому та придзеш зомну и упознам це зоз газдиню, вони Українци, знаш!

Одведла ме вона до тей Українки и я з ню по руски а вона по українски але зме ше якош розумели, лепше як по английски – кед не знаш. Опатрела сом цо видаваю: една хижа, кухнџочка и купатило. И я ей гварела же би я то вжала под кирию. Понеже ше вони селели на першого, я потамал ище бивала у Ивана. Коло першого сом ше преселела и оталь сом пешо ходзела на роботу. А ставала сом на 6, та и познейше, а на 7 сом була на работи. Ту сом жила 4 роки.

НАЩИВА ДІДОВИ У БАРБЕРТОНУ

У новембре 1967. року виробела сом себе америцку визу. Пошла сом до америцкей амбасади и обяшнела сом им шицко, конзулови сом гварела же я сцем свойого діда видзиц, же вон уж велі роки ту у Америки, и вони ми дали стаемну визу, без ограніченя за уход до Америки. И я 4. новембра шедла на автобус. Бул викенд, а я питала од газду 10 дні неплацене одсуство. Дідо не знал же я пойдзем гу ньому. Бо, тота його друга жена, зоз хтору ше упознал уж у Америки, нїяким концом не жадала же би ми пришли до Америки. Дідо нам пробовал послац гаранцию док зме жили з мацеру у Опатії. Вона пошла до путніцкей агенції и поніщела гаранцию. Другираз нам дідо пробовал послац гаранцию за виселене до Керестура але и теди вона поніщела папери. Вец нам дідо послал пенежи. Дідо плановал же я и

мац пойдземе до Америки и же нас вон запошлі дагдзе та же так тоти пенежи цо од бабового капиталу вжал и потрошел, же их так на даяки способ враци. И вец вон нашол способ послац пенежи, паметам же нам еден человек теди до обисца принесол 850 езри динари. Було то дагдзе 1952. року. Моя мац пошла и у лалицким хотаре купела 17 гольти жеми. У лалицким хотаре прето бо у керестурским бул Грубеня порційнік, а бивал нам преїг драги там у Пеповой хижи, та вше знал кед зме краву або швині вивожели и такой нам векшу порцію давал. Дідо теди, кед посилал тот пенез, послал и писмо у хторим и таке писало: "Аранко, тоти пенежи посилам, тебе и твоєй мацери бо сом потрошел шицок Ганьов капитал. Посилам да себе купице жеми и да маце хлеба на столе!" Вон ше зоз мою бабу ані не розвинчал, ані не були розведзени. Вон зоз тоту жену у Америки жил невинчани, на веру. Але, видиши и сам як ту, ша сушедово не можу знац чи ти жиєш повинчани чи на веру.

Одпутовала я, так, до Америки. Автобуси теди ставали у варошикох пред даяку векшу предавальню або апатику. Так там станул пред апатику у хторей робели Українци. Бул то Барбертон, Огайо. Вишла сом зоз автобуса, вошла сом до апатики и указуем человеку адресу. Вон ше ми опитал:

- Do you speak English?

А я му гварим:

- Ukrainian!

А вон ми такой:

- Я говору по українски. Не знаю богато, але говору!

Но, думам себе, кед ти "говориш" та ше я уж даяк спорозумим зоз тобу! Указала сом му папер:

- Мам тот адрес, поведзце ми дзе тота улічка?!

А вон опатрел та гвари:

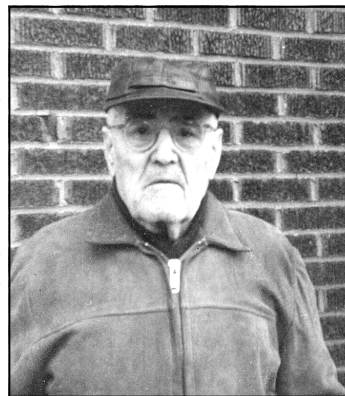
- Такой ту, за углом! Сцеш да зателефонирам мистер Чижмарови да придзе по тебе ту?

А я му такой:

- Не, не, я му правим несподзиване! Не телефонирайце, я го сцем несподзивац!

Не гварела сом му же я його унука бо сом ше бала же будзе телефонирац та гевта босорка будзе знац же я сцигуем.

Сцигла я на адресу, станула сом опрез дзверох а уж було так, пред змерком, бо то бул новембер. Позвонела я а вона пришла и пита ше по английски же хто то там? (Вона була Рускиня зоз Коцура, "добра" така жена бо мала, як

Марленков дідо Андри Чижмар и баба Ана Чижмар Фечо.

Животни драги ше им розишли 1913 року. Андри жил у Америки и умар у маю 1970, а Ана остала у Керестуре и умарла у октобре истого року.

Марленка у нашиви
својому дідови
Андріюви у Барбертону,
нояمبر 1967. року

дзівка, дзец-
ко та тото
дзецко оха-
бела мацери
а сама приш-
ла до Амери-
ки. А ту
пришла як,
ніби, одата.

Та вец мала ту человека и ище едно дзецко и после ше приповедало, було сумні же и человека и дзецко отровела же би ше зишла зоз моім дідом. Теди то не було тих форензичарох и таке ше могло зробиц а да не найду. Було як було – вона ше зишла зоз моім дідом а тота ей дзівка цо остала у Коцуре пошла за апацу).

А я ей по сербски:

- Ја сам дошла из Европе, хоћу да видим господина Чижмара!

Вона отворела дзвери а я так да не обачи положила ногу помедзи дзвери и праг бо сом знала же ми годна заврец дзвери пред носом кед же ме препозна.

Пошла вона нука, гу гарадичом, та наглас:

- Андрию, понагляйце ше окупац бо ту пришла якаш пані зоз Європи та бешедуе по рацки!

Дідо ей, озда, гварел да ме пуци нука но та пришла и гвари:

- Додіте, додіте унутра!

Вошла я нука а главу сом долу спушчала бо лампи швицели и, реку, да ме не препозна. Пред тим сом, кед сом правела слики до пасоша, та сом едну векшу направела и послала сом ю дідови. И могла ме препознац по тей слики. Випитовала ме вона же, гат, одкаль сом пришла. Я ей гварела же зоз Немецкей. А дзе же я идзем? Га, реку, я идзем до моєй фамелиї у Калифорниї.

Дідо у медзичаше вишол зоз купатила а вона ме одведла до кухні дзе швицели вельки лампи. Шедзим я там, дідо вишол з купатила, а я станула гу ньому и гварим:

- Добро вече, господине Чижмар!

Вон попатрел на мене, нараз ше якош уозбилел, потим почал плакац и виповед:

- Марленко, унуко моя, як ши пришла ту? Откадзи ши ше ту створела?

Препознал ме. Почал ше тресц. Я го облапела так, коло паса. Не бул високи, бул исти як моя мац, исти истучки. Шеднул гу мње, лапел ме за руки “а приповедай ми о мацери, а приповедай ми о баби“.

А вона з боку:

- Ви, Андрию, цихо будзце, ви ніч не знаце, ви ніч не паметаце!

А вон ей гварел:

- Тераз пришла моя родзина та я сцем з ню бешедовац, а твоей кед приду та ти бешедуеш з німа!

- Да я знала же хто сце та би сом вас до обисца не пушчала!

-Кед бисце ме не пушчели крашне, я би вам розтрепала не лем дзвери але цале обисце и так би сом вошла да видзим својого діда! А вам кед ше не пачи же я сцем зоз моім дідом бешедовац я вежнем діда та пойдземе дагдзе и я зоз нїм будзем бешедовац. Я тераз з дідом бешедуем, ви слухайце кед сцеце, але нас охабце на мире.

Була сом три дні у діда, у Америки. Тота баба гварела мойому дідови же да ме вижене, най ми пове же да идзем дому, там одкаль сом пришла бо озда я пришла по капитал. А я тото чула та сом ше позберала и рушела сом назад до Канади. Дідо ми дал \$20 на драгу и озда \$5 за даяки сендвичи але я не куповала ніч, не було ми ні до чого, не знам ані як я попутовала. Пришла сом до Канади и з тим ше закончела тота приповедка бо вона нігда вецей не дала ані да телефонирам дідови, кеди год сом наволала вона не дала да з нїм бешедуем, писмо кед сом написала та ми врацала назад. Углавним, не сцела да отримуем зоз дідом було яку вязу бо ше бала же пойдзем по даяки капитал. А я по капитал ніяки не пришла бо я капитал уж мала понеже нам дідо послал пенєжи та я зоз нїм закончела, цо ше того тикало. Я сцела з його устох чуц же прецо и як пришол до Америки, но та кед ми шицко виприповедал я була з тим и задовольна.

ШЕРЦО ТО ЧУЄ ШИЦКО

Мой живот ше предлужел у Канади. Робела сом у тей ташкарні, робела сом там два роки. О два роки сом пошла дому бо ми людзе гварели же ми мац, випатра, цошка хора, бо ходзи по драже, плянта ше и пада. Людзе, випатра, думали же ше моя мац опива, приповедали же “якбачу ше Аранка опива бо Марленки нет дома“.Случовало ше же ю людзе сперали и пахали чи ю чуц за паленку або за вином а

вона, бидна, ніч не пила але мала тумор на мозгу хтори прицискал на центри за ходзене и равновагу и прето падала.

Пошла я дому да мацер видзим, медзитим, вона нормално и бешедовала и ходзела. Я пошла лем на два тижні, час прелецел и пришли ме Чижмарово випровадзиц назад до Канади. Хижа уж була предата и ми бивали у Креніцко на Вельким шоре. Мац и я

З ліва: Марленкова мац Аранка, баба Ана (шедзи) и баба Рацова (Креніцко)

випроводзали Мижа Чижмарового и Меланку, одходзели после нащиви до Вербасу, и моя мац зоз штвартей гарадичи злещела до двора так, на руки и на ноги... Мижо скочел такой гу ней та "Яй, нино, нино цо вам?!" и дзвигли зме ю, видзиме, подрапала добре руки и колена. "Я не знам цо то зомну, як да ми дахто подоцал ноги!" - гварела вона. А лем ю Бог зачувал же ше не поламала. И пришла вона, зоз Анкову мацеру, випроводзиц ме на аеродром. На аеродроме була така мала фонтана зоз штирома гарадичами и там вона стала при фонтани и я ю сликовала а вона: "Фришко, фришко бо ше ми круци у глави та спаднем до води!" Но, ту зме ше одпитали, я одлещела до Канади а вони пошли дому.

Кед идуцого року, бул то 1970 року, нина

Гардийова, Гелена, пошла до нащиви старому краю после 40 рокох живота у Канади, вона видзела и мою мацер. Я з ну послал мацери даяки витамини и випатра же мацер и тоти витамини еден час тримали, ублаговали ей активносц тумора хтори ше розвивал. Мац ишла до Гардийових хтори бивали на вепровацкей драги, по Душанковей улічки. А андя Мелана и моя нина ишли до нас та стретли Гелену Гардийову

Аранка на аеродроме у Београдзе випровадза свою дзівку Марленку до Канади (1969 рок, ту поцерпала же спадне до води у фонтани)

хтора им гварела:

- Меланко, цо то за една жена додня рано идзе така пьяна?!

А моя мац уж не могла ходзиц нормално та ше лапала за мур да не спадне. А Меланка ей одвитовала:

- Яй, нино моя, ша то не нічия жена, ані є не пьяна, ша то Марленкова мац. Марленкова мац барз хора але ніхто не зна цо ей!

Вони вец мою мацер одведли до Мишки, до Йовгена и Мелани, и ту мац одшездзела годзину чи два. Нина Гелена ше ей питала:

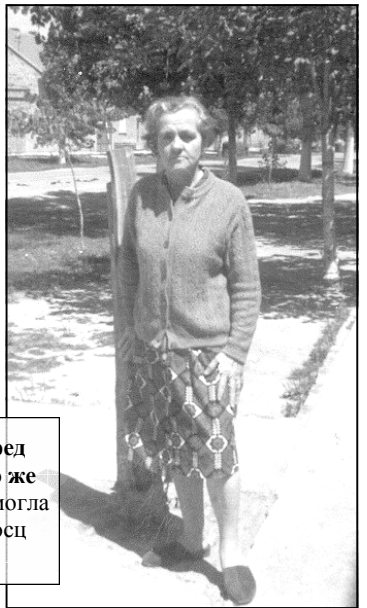
- Цо да повем Марленки док пойдзем до Канади?

- Не поведзце ей ніч бо вона такой придзе! – одвитовала мац.

Але моя мац не знала же гоч ми нина Гардийова пове гоч не – я уж знала же цошка не у шоре бо мне моя мац писала писма, писала, кед нараз а я добивам писма же сушеда пише а мац диктує. И видзим я же ми сушеда пише едно писмо, па друге и мне то було чудне але теди не було телефони у каждим обисцу, як тераз, да ше я раз-два розпитаю. Написала я ей писмо але ми вона на нього не сцигла ані одвитовац... Нина Гардийова ше у медзичаше врацела и чим сцигла такой ми зателефоновала:

- Марленко, з твою мацеру барз недобре, твоя мац барз хора, вона пада и найлеше будзе да ше позбераш и пойдзеш ю опатриц. Твоя мац не ма длуго живота!

Пошла я ютре рано на роботу до фабрики, на поладне сом пришла дому на полудзенок бо ми було блізка з фабрики а газдиня ми гвари "Добила ши телеграм зоз краю! "Амалка ми з Нового Саду

Аранка Орлович 1970 року пред операцию. Опарла ше на древо же би ше висликовала (теди уж не могла тримац равновагу, ей хорота досц напредовала за еден рок)

послала телеграм "Марленко,

мац ци барз хора, цошка ма на мозгу, не знаме же цо але то може буц и тото найгорше. Кед можеш гибай цо скорей! "Но та як сом достала тот телеграм я такой по роботы пошла до путніцкей агенції, резервовала сом карту и 13. юлия 1970. року сом лецела до Югославії. Там сом остала по 1971. рок, полни 7 мешац.

- Седем мешац ши остала? А цо було з роботу?

- Я гварела мойому газдови цо писало у телеграму. А вон ми такой гварел "Знаш цо, кед то мозог у питаню то недобра работа, можебуц ти не будзеш там лем шейсц тижні але и шейсц мешац. Кед ци мацер буду оперовац вона не годна пойсц ані на авион длугши час".

А я пред тим послала гаранцию на виселене мацери и баби бо я ту у Канади уж була 4 роки а после трох рокох сом мала право таке гарантовац. Сцигла сом там а мац уж була у шпиталю и не знала же я придзем. Моя мац теди жедлярела у Фечових, чувала обисце. Пейц дні пред тим як я сцигла мацер ми однесли до Сомбора а зоз Сомбора ю препруцели до Нового Саду. Я сцигла до Нового Саду, до Амалки и вона ми такой гварела "Не идз до Керестура бо Аранка уж у Новим Садзе у Покраїнскей больніци". Ютредзень я пошла до шпиталю и погледала сом дохтора за хторого ми гварели же о ней водзи старосц. Вон пошел гу мацери да ю пририхта. А вони ей того дня праве винімали зоз похребцини сок за анализу. Пошел дохтор гу ней та ей гвари:

- Тетка Аранка, да ли ви имате неког у иностранству?

- Да – гвари вона – имам ћерку! Јел' дошла?!?

У истей хвильки сом праснул до шмиху. Провадзел сом Марленково приповедане, "видзел" сом филм як ше події одвивали и задумал сом у истей хвильки ситуацию у хторей ше нашли дохтор и Марленкова мац. Дохтор мал, очиглядно, мало искуства зоз оштроумнима Рускинями.

- Пааа, не знам....- кус ше вон збунел.

- Па шта, докторе, не знате – ја знам да је она већ овде!!!

- Шерцо то чує шицко – здихла Марленка и предлужела приповедац. – Я уж стала у дзвєрох зоз

фотоапаратом. Вошла сом нука, патрим, а моя мац лежи, власи розбуртавени, ту (указала на шию и гу твари) шицко збелавене, худа.... Боже, подумала сом, кед тото боже створене будзе жиц вец и я будзем жиц 100 роки.

НАЗБЕРАЛА СОМ 5 ЛИТРИ КРЕВИ – ПОТРОШЕЛИ Ю...

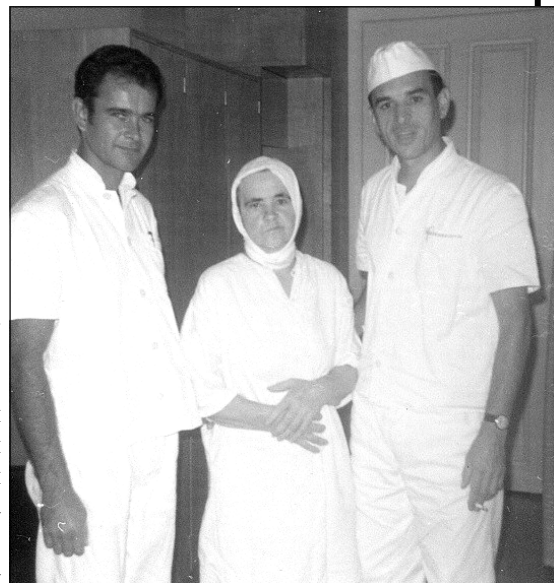
И интересовала сом ше при дохторови же кеди будзе операция а вон ми гварел же тераз (август наступал) не будзе бо иду на рочни одпочивки, аж дагдзе у септембру. Але, гвари, потамаль мушине порихтац 5 литри криви бо ми, кед главу отвориме, мушине мац насигурно вельо криви же би непрерывно циркуловала. Гайд, идуцих дньох сом бегала доокола бо сом ше сцела остарац же би ше назберало досц криви. Понаходзела я надосц людзох (шесце же сом досц длого жила у Новим Садзе), позберала их и назберало ше 5 литри криви.... Медзитим, була теди даяка воєна вежба, штрелели до єдного вояка – не потрошели мою крив! Но, добре, ознова сом зберала и назбера людзох, назберало ше знова криви... спаднул хлапец зоз ореха, поламал ше на чудо шветске – потрошели мою крив.... Уж сом не бировала з тоту криву... На шесце, тот капетан цо привез того ранетого вояка охабел адресу и телефон воєней пошти и гварел дохторови же кед будзе требац криви за даяку операцию та придзе войско та да крив. И, боме, кед дохторе були порихтани за операцию та, вера, доктор Момчилович, волат того капетана и войско пришло, дали 5 литри криви. А я сама теди дала литру криви. Перше сом дала 2 и пол деци, па вец о два тижні ище тельо, давала сом штирираз крив по операцию. Я фурт давала крив, реку, ище я останем без криви...

Нашмеяла ше док тото приповедала:

- Га голем зомне теди вишла тота “зла“ крив, як ше гвари. А познейше сом знала у шали повесц мацери “Мамо, ша ти лем прето так длого жиєш бо ши ше “псовскей криви“ напила одомне! Бо я мам нулту групу, чи позитивну чи негативну не знам, шицкому можем швету дац лем не можем нї од кого розличну прияц, лем нулту групу.

Та так, кед ше дохторе врацели зоз рочних одпочивкох и кед шицко було порихтане теди вец, а було то 5. септембра 1970. року, моя мац була оперована. После того я з мацеру не могла такой путовац до Канади. Дохтор гварел же не шме ані подумац же би шедла на авион бо у нїм вельки пременки прициску, попукаю ей жили та умре. Ми були там по марец 1971. року. Шейсц мешац сом чекала але сом ше покус обавала же страчим роботу. Правда, я писала газдови же яка ситуация и вон ми врацел писмо же най ше нїч не секирам, гоч придзем и о рок у ньго роботу вше достанем! Вон знал же яки сом роботник бо сом уж 4 роки у ньго робела. У медзичаше сом ше там и одала и до Канади сом правела папери и за мацер и за мужа (о даскельо роки драги нам ше з мужем цалком розишли

День-два после
операци: Др Лайош
Ташнар, Аранка
Орлович и др Миодраг
Момчилович, хирург

и нашо мал-женство було закончене). Кед зме сцигли ту та почали три раз векши проблеми як на початку. Бо, док сом була сама та кажде гварел “Легко тебе бо ши сама та зоз тобу мож гоч хтору дзиру заврец! “ Положиш ме на жем спац – я шпим бо сом була сама. А кед маш у обисцу вецей членох фамелиї – то уж иншак! Я ше пребивала през живот вшелїяк але я ше углавном пребила, я твардей глави барз, “лактарош“ сом вельки, як ше гвари, та дзе не мож з руками я з локцами, дзе не мож з локцами – я зоз главу але я ше през живот пребивала наисце и чежко и зоз вшелїякими средствами лем же даяк дошла до задуманого цияя.

Кед сом ше врацела пошла сом такой до фабрики и газда ме приял на роботу. И там сом робела ище два роки. Медзитим, газда плановал да банкротира (знаш, Жидзи вони мудри, роздумаю добре цо и як робиц) бо сцел дац синовии фабрику. Кед би фабрику дал або предал синовии плацел би вельку приступнину. Же би не плацел вельку приступнину вон банкротовал и вец син тоту фабрику превжал за \$5, як ше то гвари, после банкротства ше таки ствари барз туньо предаваю. Газда ме пред тим поволал и гварел ми так:

- Марлин, я ци сцем дацо повесц але най то остане медзи нами. Я о єден мешац банкротуєм. Идз, гледай себе роботу бо ти, окрем себе, маш ище двоїх витримовац.

Гледай такой и любел бим, док банкротуєм, да ти уж маш роботу. Мне би було жаль да це охабим на драже. Бо, тоти шицки цо ту робя вони робя уж по 10 - 15 роки, маю мужох хтори тиж робя дагдзе индзей, маю своєю доми, сигурносц якушик.

КОШ ЖИТО КЕД Є УЗРЕТЕ!

На час ми повед и я себе такой гледала нову роботу и пошвидко сом нашла роботу у клальні. Я робела з Македонками а їх хлопи робели у єдней клальні, там дзе забивали швині. Бо, бул то єден газда але розвил два клальні, два погони. Мал вон двоих синых та єдному дал погон дзе ше клало, а другому дал погон за преробок мяса. Озда же би, кед препадне єден погон, не препаднул и

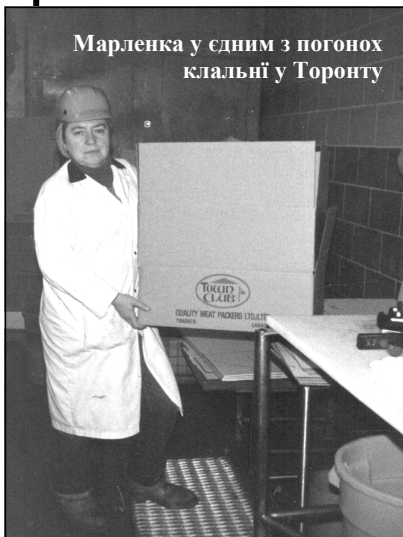

Марленка у церковней порти 1969 рок

други погон а з тим и цали бизнис. Я им гварела же, ніби, я сцем гледац роботу за мойого мужа а вони ме упутели же бим пошла до клальні и погледала діловодителя. И такой ми гварели же там ест еден Словенец хтори роби як формен та най його погледам и же ми вон помогне. Мала сом шесца же сом праве на ньго налецела кед сом вошла до управи клальні. Я го модлела да ми да роботу од 1. мая а вон мал едну жену цо одходзела на положніцке одсуство о еден тидзень. Порадзели зме ше же навола мою мацер и пове ей од кеди мам почац робиц. И насправди, штварток явел же од пондзелку мам почац робиц. Мне було важне же сом ишла з роботи на роботу бо сом сама робела и да ше ми заламало два тижні не робиц га ми би препадли. Я теди мала \$1.10 на годзину и хибело би, трошку було кажди дзень. Пошла сом, вжали ми податки и, гат, чи можем такой робиц. Га можем, лем чи у тих шматах, моїх!? Дали ми вони їх униформу и чижми. И так сом робела 4 чи 5 тижні як на пробней работи. Вец почали давац одкази бо од 1. мая по 1. август клальня звичайно не мала досц работи. И, нормално, кед остатня придзеш – перша идзеш. Дали ми одказ на два тижні а мне то таке було як даме бовкнул по глави - вше ми було пред очми тото же ми пришли з куферами, ише зме ніч свойо дацо не мали, требало зараяц а не шедзиц дома. Бранко ми обецал же найдзе дацо, даяку роботу, на хтору ше врацим скорей. И нашол, вишпортал, и я уж о 2 дні врацена на роботу. И так я одлужела полни 30 роки на клальні. Так же я мам отамаль барз “красни“ памятки: и криви пальци, и розбити крижи, и карк зламани... мала сом барз вельо нешесца на работи а шицко то було на початку и було на мой рахунок бо не було ише надополнења за хороване (такволаней компензейшн), а кед зме 1988. року достали право на тото, я после того, на шесце, не мала даяки чезши калічєна.

- 30 роки то наисце красни период у едней компаниї. Можеш дакус вецей описац о тей работи, о условийох у клальні?

- Пре плацу яку сом ту достала сом була щєшлїва, але условия работи у месари не були богзна яки. Робело ше у гумових чижмох по колєна, температура –5 цали рок, мокри бетон итд. Робела сом на вецей местох: сланїну зме складали до вельких гордовох да ше солї, вец ше ю виберало отамаль, вишало ше ю же би ше одцекла, вец ишла до окремих коморох под прициском дзе ше и варела и курела источасно, вец ше ю осушело знова под прициском а потим зме ю резали на ценки фалатки и паковали до вакууму. Робела сом и на ролованю мяса, правела сом колбаси, правела сом виршли, робела сом на каждим важнейшим месце прето же нас обучовали же бизме знали шицко робиц же кед дахто пойдзе на рочни одпочивок або ше му трафи дацо на работи, же би ше таку особу могло заменїц. Мне вшадзи гурали бо видзели же ше за шицко интересуем бо я сцєла шицко знац же би ме кладли там дзе зашкрипи. Перши три мешацї сом ше барз бала бо теди не було, як тераз, же ци

Бок 16

даю написмено шицко. Та дзе! Придзеш на роботу пондзелок, робиш до пятку и кед пяткок одходзиш а вони ци лем поведза же на пондзелок не приходз до работи бо за це работи вецей нет. За 90 дні на пробней работи пятка сом ше вше бала бо сом поцерпала чи ми не поведза “Не приходз вецей на пондзелок на роботу!“

Познейше, кед сом вошла до униї (до синдикату) вец ми було дакус легчейше, но вше сом на час ишла на роботу, патрела сом же бим була точна. И так сом там препровадзела 30 роки. Роботни час нам бул од 6 рано по 6 пополадню. Було то надосц годзини, окреме кед ше роби на безкрайней пантлїки бо там ритем убива, а кед ши не сцєл робиц преїгчасово та ци лем поручели же кед ти не сцєш робиц та можеш пойсц, дзвери ци отворени, други уж чекаю на твое место. Велї, цо мали мали дзеци, не могли робиц преїгчасово а я не мала дзеци и могли ме вше гурнуц дзе требало. Мой діловодитель ми часто гуторел “Тєраз кош жито кед є узрете! Тєраз маме вельо работи та пать заробиц и положиц дацо и на страну бо придзе єдного дня же будземе лем 8 годзиц робиц та ши не годна вецей заробиц и на бок одкладац“. Бул з Немецкей, Немец, та кед ше з нїм дацо требало порадиц коло работи а ми ше радзели по немецки да други не чую бо було вше завидних на тим же ме або охабяю да робим длужей або сом приходзела скорей рано. Но, на мне вше могли раховац. Вельораз було же сом дому пошла на 8 вечар а на 4 рано сом уж була на работи, окреме кед требало пририхтац оддзелєне за препатрунок, кед приходзели инспекторе зот Отави. Любела сом пойсц бо ше и заробело, а и видзела сом же ме почитую як роботнїка.

И так то шицко ишло до 1998. року док зме не вишли на штрайк. Були зме у штрайку, поставяли зме усвоей вимоги, але було ту надосц Португалцох и Грекох хтори не знали англїйски и прето ше бали страциц роботу та пристали подписац контракт яки нам газда понукнул, а не знали точно цо подписую. А газда условел: кед не подпишеме контракт вон завре клальню, а кед подпишеме та не завре. Людзе ше бали и подписали. Теди нам зменшал плаци, даєдним групом скоро на поли зрезани плаци. Месаром цо мали 19 и пол долара зменшал на 17 и пол, тим зот 18 и пол на 16 и пол а нам цо зме мали 17 долари, треца класа месарох, нам зменшал на 10 и пол долара. Шицки були прето потрафєни, поготов я хтора сом сама робела. Там дзе двоїо робєли та гоч були и плаци зменшани, але були два плаци у обисцу, а я мала скоро на поли.

Кед сом полнєла 30 роки служби мала сом нешесце, була сом под депрєсию, розстроєна, и остала сом длуго на хорованю. И вец сом одлужєла пойсц до преїгчасовей пензиї але сом три роки мушєла трошиц пенєж цо сом кладла до окремого фонду. На 65 роки старосци сом здобула шицки права пойсц до пензиї и доставац порядну пензию яка узвичасна у Канади.

(Предлужє ше)

PETER SANTA

[1905 - 1987]

Author:

Larry Paul Santa
London, ON

ПЕТРО ШАНТА

(1905 – 1987)

Пише:

Лари Пол ШАНТА
Лондон, ОН

Рeter Santa arrived in Canada on April 26, 1929. Just before Depression. Spoke of Depression with great disappointment. Traveled coast to coast on freight cars looking for work. There was none. Mentioned working for full month to earn \$5 for a pair of shoes.

Peter and Christina

Married Christina (Nellie / Teenie) Kalyniuk from Angusville, Manitoba of Ukranian descent, about 1940. I believe Peter and Christena (Nellie) were married on Aug. 14, 1940.

Worked for brief time as chef or assistant chef in Prince Arthur Hotel.

Most of life worked as stevedore at docks in Port Arthur. Loading and unloading ships. Work was hard / draining. Long hours. Winters off after lakes froze up no ships coming in from end of November/December to end of March, I believe.

First son, Larry

Paul, was first born on Oct. 29, 1942. Second son, Orville Dennis, born in August 1949.

Wanted better for sons. Always at dinner table mentioned to sons, "Don't work

like me. No Sunday, No Monday. Dirty Clothes. Long hours. I would like you get job like teacher. Xmas - holiday. Easter - holiday. Summer - two months holiday. Nice white shirt and tie, clean clothes. That would be good job."

That sermon over several years worked. In 1965, Larry graduated in Hon. Math and Physics from Queen's University and started a career of teaching from which he retired in 1998. Orville, though not into teaching, graduated from Lakehead University with a degree in English Literature. He worked in sales for Eaton's Dept. Store, for the News Chronicle and finally established his own advertising business.

Larry married Linda (nee Niemi) on May 07, 1966.

They have four children: Corinne (1967), Lorri (1968), Ryan (1973), Tarina (1978).

Larry and Orville

Петро Шанта сцигнул до Канади 26 априла 1929. року, пред саму шветову привредну кризу. О чаше тей велькей депресиї Петро приповедал зоз вельким розчарованьом. Путовал з єдного краю Канади на други на терховних вагонох гледаюци роботу. Не було теди ніякей роботи. Споминал же робел цали мешац же би заробел лєм \$5 цо було достаточно же би ше купело пар даяких ципелох.

Оженел ше зоз Кристину (Нели / Тини) Калинюк зоз Ангусвилу у Манитоби, хтора була українского походзєня, дагдзе 1940. року. Видзи ми ше же Петер и Кристина були винчани 14. августа 1940. року.

Робел кратки час як кухар або як помоцник кухара у Принц Артур хотелу.

Векшу часц работного вику Петро робел як роботник у пристаніщу у Порт Артуру. Уношел на ладї и виношел з ладьох терху. Була то чежка и вичерпуюца работа. Годзини преходзели помали. У штред жими не мал роботи понеже, кед ше озера змарзли, ладї не приходзели од конца новембра або од початку децембра та по конєц марца.

Перши син, Лари Пол, ше народзел 29. октобра 1942. року. Други син, Орвил Денис, народзел ше у августу 1949. року.

Сином жадал лепшу будучносц, лепши живот. Часто за вечеру надпоминал сином Не допущє же бисце робели як я... Не мам соботу, не мам недзелю, вше у брудних шматох... безконєчни годзини. Любел бим кед бисце робели таки роботи як цо робя учителя. Кед Крачун та маце праве швето, Велька ноц тиж правдиве швето. А кед лето – два мешаци розпуст. Красна била кошуля и кравата, чисти шмати. То би була наисце красна работа!

Таке його наказованє и упутйованє после вецей рокох принесло и резултати. 1965. року Лари дипломовал на Квинс универзитету математику и физику и почал робитц як професор. Пошол до пензиї 1998. року. Орвил ше не опредзелел за просвиту, дипломовал Английски язык и литературу на Лейкгед универзитету. Єден час робел у предайней служби Итонс робних хижох, потим за новини "Нюс Кроникл" и на концу розвил свой власни огласни бизнис.

Лари ше оженел зоз Линду (дзивоцке

Christina, Larry and Peter SANTA

Orville married Sheila (nee Morton) in about ~1971-2. Orville has two children: Audra (~1982), Evan (~1986). Dates are guesses.

Lived on Lincoln St. from about 1942-1947. Lived on Machar Ave. from about 1947-1966. Lived on Oliver Rd. from about 1966 - 1983. Last 4 years in Chronic care, resident of St. Joseph's Heritage.

Never cared to travel. Once or twice visited Nellie's relatives in Manitoba on their farms. End of 1950's visited cousin in Hamilton.

Had a great love of music - especially the violin. When Peter was about 50 years old, Nellie bought some damaged violins from an estate sale. Peter took interest and started to repair them. Later went on to build a few of his own violins from scratch plus mandolin and guitar. No lessons - just observation and tenacity. He loved to hear the violin played and learned to play somewhat himself, recalling familiar folk music from Vojvodina.

Never shared much about his country. Just that the food was better. And pyrohy was properly made with fruit not potatoes and cheese - that was for poor people. Never cared for dark bread - reminded him of poverty. Loved his white bread, especially what Nellie made. Loved her apple pie and home made bread. Pork tasted better in Kucura was fed with corn.

Did not believe in supernatural, but did tell a couple of ghost stories involving his father.

Persuaded his sister, Pauline, ghosts did not exist. She believed him and was able to walk through cemetery late at night. Peter's father 'encountered' a witch-type of woman when his father was returning home on buggy with wife and woman friend. The 'witch' was quite a frightening figure and provided an interesting tale later. Though Peter did not believe in such things, he still had no reason to disbelieve his father and took the story at face value.

Nellie passed away on May 1st, 1981 at 68 years of age.

Last 4 years of life Peter spent in St. Joseph's Heritage: Chronic Care Facility. Not capable of taking care of self. Showed deteriorating signs in last 10 years.

Peter passed away on September 20th, 1987 at 82 years of age.

Both died in Thunder Bay and are buried beside each other in Oliver Road Cemetery in Thunder Bay.

Larry Santa and Elemir Kolosnjaji
Anna and Mikola Malacko and Peter
Santa
Santa's home in Thunder Bay

презвиско Ниemi) 17. мая 1966. року. Вони маю штверо дзеци Корина (1967), Лори (1968), Раян (1973) и Тарина (1978).

Орвил ше винчал зоз Шейлу (дзивоцке презвиско Мортон) 1971 або 1972. року. Орвил ма двойо дзеци Одру (родзена є коло 1982) и Иван (родзени коло 1986. року).

Петро Шанта жил, зоз фамелию, на улічки Линколн од 1942. по1947. рок. Потим жили на Мачар Авені од 1947. по 1966. рок. Потим Петро жил на Оливер роуду од 1966. по 1983. рок. Остатні штири роки живота препровадзел у Одзеленю хронічної помощи як житель St. Joseph's Heritage.

Не цагало го же би дагдзе путовал. Раз або двараз нащивел родзини своєї супруги Нели у Манитоби на їх фармох. Концом 1950-тих нащивел братняка у Хамилтону.

Мал обачліву любов спрам музики, окреме любел виоліни. Кед Петрови було коло 50 роки Нели дзешка купела очкодовани виоліни. Петро указал интересоване за ніх и такой их почал оправяц. Познейше ше опробовал та направел пар своєю власни виоліни, як и мандолину и гитару. Не брал даяки годзини граня – лем цо видзел, осторожно слухал и бул упарти у тим. Любел слушац звуки виоліни и научел и сам дацо грац, здогадовал ше народних писньох зоз Войводіни.

Нігда не приповедал вельо о його старим краю. Споминал ту и там же едзене було лепше. И же пироги були полнети зоз шлівками або маджуном а не зоз кромплями и сиром, гуторел же тоти за худобних людзох. Не любел есц чарни хлєб бо го здогадовал на худобство. Любел лем били хлєб, окреме тот цо го Нели пекла. Любел ей питу зоз яблуками и ей домашні хлєб. Швиньцина, гуторел, була смачнейша у Коцуре бо ше кармело швині зоз кукурицу.

Не верел до надприродних силох, але нам приповедал пар приповедки о духох хтори ше случели його оцови.

Прешвечовал свою шестру Павлину же нет зли духи. Вона му верела и одшмельовала ше преходзиц по теметове

позно вноци. Петров оецц нашоу на босорку кед ше врацал на кочу зоз свою жену и ище єдну сушеду. Босорка була, уствари, єдно страшидло хторе, ниа, допринесло же би о тим настала єдна интересантна приповедка познейше. Гоч Петро не верел до

Sheila and Orville SANTA

таких стварох, вон не мал причину не вериц своєю оцови и приял приповедку як цошка цо ше наисце збуло.

Нели умарла 1. мая 1981 року, кед мала 68 роки.

Остатні штири роки своєю живота Петро препровадзел у St. Joseph's Heritage на одзеленю хронічної помощи. Не бул у можлівосци сам ше о себе старац. Указовал знаки погоршаня общого стану у остатніх 10 рокох.

Петро Шанта умар 20. септембра 1987. року, кед мал 82 роки.

Обидвойо умарли у Тандер Бею и поховани су єдно попри другого на теметове Оливер Роуд у тим варошу.

Тоти памятки о Петрови Шантови за новинки "Руснаци у швецѣ" призначел його син Лари Пол Шанта. Лари ше зоз супругу Линду преселел зоз Тандер Бею до Лондону, ОН и бул на Летнім руским пикнику кед установел по першираз вязу зоз Руснацами.

These memories about Peter Santa were captured for "Rusnaci u svece" by his son Larry

Paul Santa. Larry, with his wife Linda, moved from Thunder Bay to London, ON and he attended the Rysin Summer Picnic once he got in touch with Rusyns.

RUSYNS IN ZAKARPATHTIA: TODAY AND TOMORROW

THE GOVERNMENT IGNORES RUSYNS

By **Dr. Michele PARVENSKY**
(Nazareth, PA, USA)

This past summer I interviewed several Rusyns throughout Zakarpathia in order to see if conditions for the Rusyns have improved since the overthrow of communism and also, the difficulties which they have encountered with the Ukrainian government. As a result of these interviews, I wound up meeting **Vasyl Zayats**, the founder of the Uzhorod Society of Podkarpatsky Rusyns, as well as several other top members of this organization. His father, Dr. Vasyl Zayats, Sr., a world famous biologist, was later interviewed.

All Rusyns whom I have encountered in the villages where we have wooden churches have always acknowledged their Rusyness. They are very proud of their ethnicity and speak only the Rusyn dialect which is native to their region. I have had the opportunity to sing "Ja Rusyn Byl" in so many of our villages with local Rusyns. This past summer while returning from several villages, we heard on a Munkacevo Radio Station, a young girl who called in and requested that a particular song be played. What was unusual was that the request was in Rusyn. In the village of Shkurativitsi which is derived from the Rusyn for sheep skin (shkurah), and was founded by the great grandparents of the individual I interviewed (his great grandfather's name was Palinchak derived from the Rusyn Palinka – liquor), **Michal** stated that the village was entirely Rusyn and that all of the people who live in the village speak Rusyn. There has never been any problem in regards to the population speaking their native dialects in the village. Under communism, the educational system was conducted in Ukrainian. This village now has a population of 120. The Soviets tried to liquidate small villages and remove the inhabitants, however, the people in this village didn't want to move. Since the 1950's there have been no new homes built and in the last three to four years of communist rule, they wouldn't allow any homes to be built. There isn't even a cartography map of the region. As Michal and other Rusyns kept telling me, the Ukrainians recognize Slovaks, Hungarians, Romanians, etc, but refuse to recognize the Rusyns, even though the Rusyns probably comprise the greatest minority in the region. One of the big problems for most villages is the lack of jobs. Under communism, factories or co-ops were located in most towns and villages. These provided a source of income for the local

**Петро, Михайло и Василь
Peter de Galitzin, Michaylo Medvid,
and Vasyl Zayats**

РУСИНИ НА ЗАКАРПАТІЮ: НЄШКА И НАЮТРЕ

ВЛАСЦ ІГНОРУЄ РУСИНОХ ЯК СТАРОБИВАТЕЛЬОХ

Пише:

Др Мишел ПАРВЕНСКИ,
(Назарет, ПА, ЗАД)

Того лета цо за нами я бешедовала зоз даскеліма Русинами ширцом Закарпатя же бим видзела чи условия за Русинох унапредзени од часох валяня комунизма и, тиж, же бим дознала вещей о чекжосцох хтори ше зявели у одношеньох зоз українськими власцами. Як резултат тих розгваркох було тото же сом організовала стретнуце зоз Васильом Заяцом, сновательом Ужгородского дружтва Подкарпатських Русинох, як и зоз даскеліма другима особами з управи того Дружтва. Зоз його оцом, др Васильом Заяцом старшим, иншак у швецє познатим біологом, мала сом розгварку познейше.

Шицки Русини хторих сом стретала у валалох дзе маме нашо древени церкви вше ясно виказовали свойо русинське опредзелене. Вони барз горди на свойо походзене и бешедує лем русинськи диялект хтори у тим региону ма статус мацеринского языка. Мала сом нагоди шпивац "Я Русин бул" у веліх з тих валалох ведно зоз Русинами хтори там жию. Врацаюци ше влєце з нащиви дасдним валалом у авту зме чули на радио станіци зоз Мукачева одну младу дзивку хтора ше уключела до програми и вимагала одредзєну шпиванку же би була емитована. Тото цо було незвичайне то тото же вимога була виповедзена по русинськи. У валале Шкуративци, чийо мено достате зоз русинского слова цо означє овчу скору а то "шкура", а хторе основали прадідо и прабаба особи зоз хтору сом бешедовала (його прадідови було презвиско Палінчак достате напевно зоз русинского слова "палінка" т.е. паленка), Михал констатовал же цали валал русинськи и же шицки людзе цо жию у тим валале бешедує по русинськи. Ту не було нігда ніякого проблему у одношеню на популацию хтора бешедує свой мацеринськи язык у тим валале. У часох комунизма образовни процес бул на українським языку. Тот валал ма коло 120 жительох. Совети пробовали ликвидовац мали валали и премесциц жительох, медзитим, людзе ше з того валалу не жадали селіц. После 1950-тих рокох ту не були будовани нови хижи а и у остатніх трох або штирох рокох комуністичней власци людзом не було допущоване же би вибудовали ані єдну хижу. Цо вещей, вообщє нет даякей мапи того региона. А Михал и други Русини ми непрерывно гуторели же Українці припознаваю статус Словаком, Мадяром, Румуном и другим, але одбиваю припознац Русинох, и попри того же Русини найвироятнейше представляю найчисленшу меншину у тим региону. Єден з вельких проблемох у шицких тих валалох

inhabitants. Nowadays, young people are moving to Uzhorod or out of the country in order to find good paying jobs.

Michal feels that the situation for Rusyns will improve. He and others believe that conditions are now a lot better than when they were growing up. Many Rusyns were extremely poor. Since Yushenko and Baloga have been visiting Zakarpatia, they have actually helped the Rusyn cause. However, most of the money in Ukraine is centered in Kiev or Lviv and therefore, the Rusyns in Zakarpathia who lack the financial resources have difficulty fighting the decisions from Kiev.

Volodimir is from the village of Skotarske, Volovets district. His entire family is Rusyn as is his entire village. He spoke only Rusyn growing up. However, in school everything was in Ukrainian. He stated that there were no problems in his village in regards to speaking their native dialect. Everybody worked on the collective farm or in a factory. As he told me, the school children went to school while the old people went to church. Of course, since the Greek Catholic church was closed and outlawed, the only recourse was the Orthodox Church. There was one priest for three villages; as Volodimir stated, he was a real priest – not like the ones today. The old priests took care of their flock and didn't get involved in outside activities like politics. The people observed their religious holidays and customs with no interference from the government. He felt that the employment situation was much better during the Soviet occupation because the old people worked on the collective farms while the young people worked in the factories in neighboring villages. Now there are very few opportunities to find a job in the villages. One has to go overseas or into the cities. This has created a drinking problem. Many people feel hopeless. They want to work but where do they turn? When depression sets in drinking tends to occur. As a result, there is much more drinking occurring now than when the country was ruled by the communists. In my travels throughout Zakarpathia, I have noticed both men and women in a drunken stupor walking

Красота природы на Закарпат'ю очаруюца
The beauty of nature in Zakarpathia is fascinating

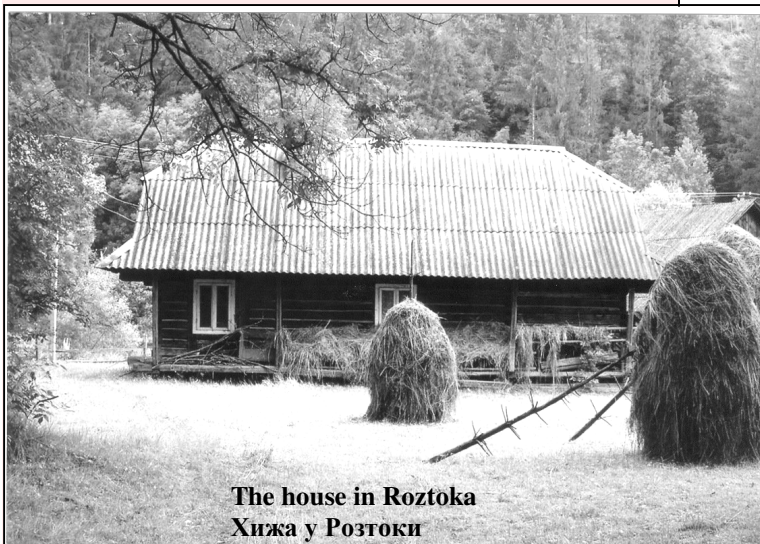
то недостаток роботи. У часе комунизма фабрики и рижни кооперациї були змєсцєни у векшини варошикох и валалох. Тото обезпечовало жридла приходу за локалне жительство. Тєраз, млади людзе ше сєля до Ужгороду або аж и вонка зоз жеми з намиру же би нашли лєпше плацєну роботу.

Михал якош чувствуює же ше ситуација за Русинох

злєпша. И вон и други веря же условия тєраз вєльо, вєльо лєпши як кєд вони росли. Тєди вєлї Русини були барз худобни. Од часох кєд Юшєнко и Балога були у нашиви Закарпатю виходзи як кєд би вони помогли якому-такому злєпшаню русинскєй ствари. Мєдзитим, найвєкша часц пєнєжу у України централїзована до Кїєва або Львова и прєто Русини на Закарпатю, хторим недоставаю фїнансїйни рєзєрви, маю почєжкосци знєважиц дєдни одлукї зоз Кїєва.

Володимир походзи зоз валалу Скотарскє, воловєцки дїстрїкт. Цала його фамєлїя русинска, як и цали його валал. Вон бєшєдовал лєм по русински док роснул. Мєдзитим, у школи шицко було по украински. Вон потвєрдєл же нє було нїяки проблемї у його валалє у поглядє тєго же би ше бєшєдовало свої мацєрински язык. Каждє робєл на колхозу або у фабрики. И як ми вон приповєдал, школярє ходзєли до школи а старши людзє ходзєли до цєрквї. Розуми ше, од часох кєд Грекокатолицка цєрква була заварта и прєглашена за илєгалну, єдина можлївосц виросповиданя була Православна цєрква. Бул ту єдєн паноєц на тоти три валали, як приповєдал Володимир, и вон бул правї народни паноєц – нє як тоти нєшкайши. Стари паноєцє знали вєльо лєпше водзиц старосц о своїм стаду и нє уключовали ше до даяких иншаких активносцох як цо то, наприклад, политика. Людзє тримали своїо вїрски швєта и обичаї без уплїву з боку власцох. Йому ше видзи же ситуација зоз занягосцу була вєльо лєпша под час советскєй окупациї понєжє старши людзє робєли на колхозох а младши людзє робєли у фабрикох у сушєдних валалох. Тєраз єст лєм пар можлївосци найсц роботу у валалох. Єдна з нїх то пойсц гєт до иножємства, прєйг океана, або до варошох. Тото створєло вєкши проблем зоз конзумираньом алкогєлу. Вєлї ше людзє чувствовали бєзнадїєно. Вони жадали робиц алє дзє ше, кому ше обрациц за помєц? Кєд дєпрєсия облєпєла людзох вона ше вєц виказала баржєй у прихильносци гу акоголу. Як рєзултат шицкогє, нєшка єст вєльо вєцєй тих цо пию як кєд жєм була под управу комунистох. На моїх путованьох по Закарпатю я видзєла и хлопєх и жєни у напитим стану як ходза по валалских драгох або по окрїаску валала. Нїч нє незвичайнє видзиц людзох же пию уж вчас ранє. Локални карчми отворєни и звичайно су полни.

Володимир тєраз роби и жїє у Ужгородзє алє и далєй бєшєдує свої мацєрински языки. Кєд сом спомла оца Сидора, вон ми гварєл же нє чул нїч о його активносци у русинскєй политикї. Кєд сом му гварєла же Украинци тримаю русински язык за дїялєкт

The house in Roztoka
Хїжа у Розтоки

down the village roads or on the outskirts of the village. It is not unusual to see people drinking in the morning. The local bars are open and usually crowded.

Volodimir now works and lives in Uzhorod and still speaks his native tongue. (When I mentioned Fr. Szidor, he told me that he had not heard of his involvement in Rusyn politics). When I told him that Ukrainians consider Rusyn a dialect of Ukrainian, he stated that he never heard this comment and that no Ukrainian would dare to make this comment in a face to face talk with a Rusyn.” Let them say this but we know that it isn’t so. In fact, we could say that Ukraine is not a nation and Ukrainian is not a language but a dialect of Rusyn.” He acknowledged that if any Ukrainian told him that Rusyn was a dialect of Ukrainian, he would kill that person. He feels that Rusyns have always been very tolerant people and that they adjust and live in friendly relations wherever they live. He felt that they very easily pick up the language of the country to which they have gone for employment. Volodimir reiterated that Rusyn people don’t care if anyone can understand them as long as they understand one another.

In the village of Roztoka, Mizhira district, again a total Rusyn village, all inhabitants speak Rusyn. As with the other villages, all education was done in Ukrainian. The inhabitants really had no say in the matter. They were subjected to the ruling party. To make the statement that they are not Rusyn due to not having Rusyn schools, is implying that one does not understand the political situation in the country. When the Hungarians controlled SubCarpathian Rus, all education was conducted in Hungarian. Everyone was forced to speak Hungarian. Even church records had to be written in Hungarian instead of Rusyn. Our people learned to adapt. They *never* gave up their language or their customs. As Marija and Andriy stated, they were born in Roztoka. The only other ethnic group which was present here were Jews. Before the war, they were very poor. Rusyns in this part of the world have been ruled by Czechs, Hungarians, Germans, and then Russians. During the war their animals and even their honey was taken by the soldiers. Marija’s father went into the army and her mother was left to take care of their four children. When the communists came, they had to give everything to the collective farm – grains, fields, and livestock. They were just given a very small plot of land for a garden and allowed one cow for milk (if they owned one), however, they still spoke Rusyn. Rusyn customs still continued to be carried out and observed even though the Greek Catholic Church had to go underground.

One problem which was encountered in this village and several other isolated mountain villages is that even though the inhabitants speak Rusyn they state that they are Ukrainian. Vasyl Zayats, a Rusyn politician from the Rusyn village of Medvedyvtsi stated in two interviews

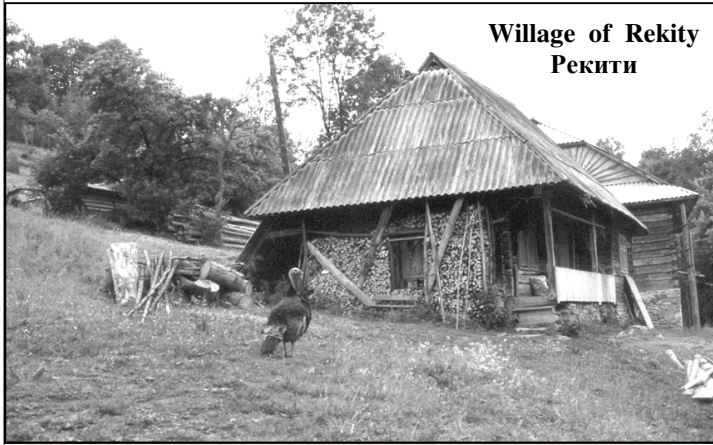

українського, вон констатовал же нігда не чул за такі коментар и же нет того Українца хтори би мал шмелосци дац такі коментар док бешедує директно зоз Русином. “Най вони таке гуторя але ми знаме же то не правда. Ми можеме, уствари, повесц же Українці то не нація и же українски то не язык але диялект русинского языка”. Вон виявел же кед му даєден Українец пове же русински язык то лем диялект укрїнского, же би вон могл забиц тоту особу. Вон ма спознане же Русини вше були барз толерантни народ и же ше вони вше прилагодзовали и жили у приятельских одношеньох з другима без огляду дзе жили. Видзи му ше же вони барз легко прилапою язык держави до хторей вони приду пре занятосц. Володимир повторел же Русини не барз дзбаю кед их дахто не може розумиц потамаль покля вони сами розумя єден другого.

У валале Розтока, у дистрикту Мизгира, знова у єдним цалком руским валале, шицки жителе бешедує по русински. Як и у других валалох, комплетне образование ше одбува на українским языку. Жителе о тим не дзбаю превельо. Вони були подредзени владаючей партії. Кед би ше направело заключене же вони не Русини прето же не маю русински школи то би имплицовало же тот хто таке заключи уствари недостаточно позна и не розуми политичну ситуацію у держави. Кед Мадяре мали контролу над Подкарпатску Рус комплетне образование було запровадзоване на мадярским языку. Кажде бул примушовани же би бешедовал по мадярски. Аж и церковни кнїжки мушели буц водзени на мадярским языку место на русинским. Нашо людзе нашли способ як ше тому прилагодзиц. Вонї нігда не занягали свой язык або своей обичаї. Як Марія и Андрий констатовали, вони були родзени у Розтоки. Єдина розлична етнічна група хтора ту була заступена то були Жидзи. Пред войну вони були барз худобни. Русини у тей часци швета були под власцу Чехох, Мадярох, Немцох а на концу Русох. Под час войны їх домашні животинї та аж и їх мед були од нїх вжати за потреби воякох. Марийов оєц пошол до войска а єй мац ше потим мала старац о їх штверих дзєцох. Кед пришли на власц комунисти, вони мушели дац шицко до колективней задруги, до колхозу – житарки, поля и статок. Їм охабени лем барз мали фалаток жеми за заграду и крава пре млеко (кед же мали пред тим краву), медзитим, вони и далей бешедовали по русински. Русински обичаї ше предлужело пестовац и попри того же Грекокатолїцка церква мушела пойсц до илегали.

Єден ше проблем зявел у тим валале и даскелїх других изолованих горских мєстох а то було того же и попри того же жителе бешедовали русински вони почали гуториц же су Українці. Василь Заяц, русински политичар зоз русинского валалу Медведивци, виявел у двох интервьюох же тот проблем муши буц ошвицени и розришени.

Понеже тот напис пробує ошвициц и политичну ситуацію мєдзи Русинами на Закарпатю прето дацо повеме и о даєдних становискох Дружтва Подкарпатских Русинох хторе було организоваєне у чаше од 1989-1990 року. То було перше здружене организоваєне же би гласно поведло о русинскей ситуації на Закарпатю. Скорей спомнути Василь Заяц бул снователь того дружтва. Василь почал у политики 1983. року. Вон теди бул наймладша особа хтора ше, як активиста,

**Willage of Rekey
Рекити**

that this problem has to be confronted and solved.

Since this article is also about the political situation among Rusyns in Zakarpathia, then we will talk about the views of the Society of Podkarpatska Rusyns which was organized in 1989-1990. It was the first society organized to address the Rusyn situation in Zakarpathia. The aforementioned Vasyl Zayats was its founder. Vasyl started in politics in 1983. He was the youngest individual involved in the Rusyn movement. He was excluded from the university in his 4th year of the biological faculty for his political views. He was put on trial and under the Soviets he could have been put in prison for seven years and then sent to a work camp for five years. However, since Perestroika had started, he was ordered to build houses for one year and then to spend two years in the army. In 1986 when he had finished his duty in the army, he returned to Uzhorod and graduated from the biology department. He has been involved in politics since that time.

The society hoped that Czechoslovakia would support the Rusyns and help with autonomy; this didn't transpire. They even went to the president of the country. When they realized that Czechoslovakia wouldn't help them, they started to approach Moscow for help.

In an interview with **Vasyl, Peter de Galitzin, and Michaylo Medvid**, they all stated that according to international laws, the Rusyns assert the following:

Ukraine has no right to force their ethnic views on the Rusyns – Zakarpathia was occupied by the Russians within the boundaries of Czechoslovakia. It was an autonomous republic which was liquidated on the 22nd of January 1946. The communists, directed by the KGB, changed the status of the people but never asked them if they wanted it to be changed. They made a list of all Rusyns who immediately vanished from the region. Rusyns are acknowledged in 22 countries where they live. On the 1st of May this year they approved the first variant of the status of Podkarpatska Rus based on the one they had from Czechoslovakia. Supposedly, the St. Germain and Trianon agreement from 1919-1920 is still in existence. Ukraine must acknowledge this treaty. Unfortunately, the Rusyn organizations can't compete with Kiev and Lviv. Both of these cities control the finances for Ukraine. All elections are rigged because they have the money. Policies made in Zakarpathia are due to the money in their region or the lack of it. They hope that the Rusyn people abroad are interested in the autonomy of their brothers and sisters in the homeland and will

експоновала у русинским руху. Теди вон бул виручени зоз универзитета на штвартим року студийох биології пре його политични погляди. Було му судзене и под власцу Советох му грожело же будзе заварти до гарешту седем роки и потим послати до роботного лагру на пейц роки. Медзитим, понеже перестройка уж почала, було му розказане же би будовал хижи еден рок а потим препровадзел два роки у войску. Року 1986. року, кед му вицекла длужносц у войску, Василь ше врацел до Ужгороду и дипломова на групи за биологию. Од того часу вон ше уключел активно до политики.

Спомнуге Дружтво ше наздавало же тедишня Чехословацка да потримовку Русином и помогне коло доставаня автономии; того ше не збуло. Охходзели вони аж и гу председателови держави. Кед похопели же им Чехословацка не годна помогнуц, вони ше почали обрацац спрам Москви за помоц.

У розгварки зоз Васильом, Петром де Галицином и Михайлом Медведовим шицки вони заключели же, у складзе зоз медзинародним правом, Русини твердза шлїдуюце

Україна не ма право на силу имплантовац ей етнічни погляди на Русином – Закарпатє було окупироване з боку Русох кед було у гранїцох тедишней Чехословацкей. То була автономна република хтора ликвидована 22. януара 1946. року. Комунисти, надпатрани з боку КГБ, пременели статус народа але ше нігда не питали народу чи вон жада же би його статус бул пременети. Вони направели листи шицких Русином хтори барз швидко нестали з того региону. Русини припознати у 22 державох дзе жию. 1. мая того року вони прилапели першу варианту статута Подкарпатскей Руси хтори ше базує на статуту яки уж мали з боку Чехословацкей. Реална предпоставка у тим же Сент Жерменски и Триянонски спорозуменя зоз 1919-1920 ище вше егзистую. Україна муши припознац тот контракт. На нещесце, русински організації ше не могу ношиц зоз Києвом або Львовом. Обидва спомедзи тих варошох контролюю финансии за цалу Україну. Шицки виберанки монтирани понеже вони маю пенеж. Правила бависка, як ше гвари, хтори ше формує у Закарпатю, насправди у складзе зос средствами хтори ест у тим региону або хторих нет. Вони ше наздаваю же русински виселенци у цалим швецѣ заинтересовани же би їх браца и шестри достали автономию у оцовщини и же обезпеча даяку, та гоч и меншу, финансийну помоц. Заяц гварел же вони уж могли мац роками свою автономию лем да мали одредзени пенежни фонди. Вони тиж пробую одкупиц їх мастки хтори були конфисковани под час советскей ери власци. Ту ше подрозумюю ліковити бані, жридли минералней води и жем. Вони би тиж жадали основац еден туристични центр и преїг нього оконцовац промоцию цалого краю и так прицаговац людзох хтори би им помагали и у виробку проекта автономней републики.

Єдна од ключних стварох за чийо запровадзованє ше заклада тот организациа то же би националносц "Русин" була уписована до украинского пасошу. Тот локални рух бул організовани кед обезпечени 50.000 подписи за тот циль, медзитим, Киев одбива припознац тот рух. Вони тиж жадаю порушац вимогу од архиви у Берегове хтора видава сертификати о националносци Русином хтори родзени у Чехословацкей од 1939 по 1944 рок. Родичи наших собешеднікох були народзени у тим периодзе и вони маю статус Русином а вони, їх дзеци, маю украинску националносц?!? Вони и далей пробую отвориц судски процес у регионалним суду, потим у Києве и у Стразбуру же би ше окончело регионалне пописованє Русином и одпочало зоз питаньом националносци. Вон чувствує же Русини победза у

provide a small amount of financial help. Zayets stated that they could have had their autonomy years ago if they had had the funds. They are also trying to buy back their properties which were confiscated during Soviet times. This includes spas, mineral springs, and land. They would also like to set up a tourist center to promote the area and have people come to Zakarpathia and help them plan for an autonomous republic.

One of the main features which this organization is working on is having the nationality, "Rusyn" put on the Ukrainian passport. A local movement was organized where 50,000 signatures were obtained for this purpose, however, Kiev refused to acknowledge the movement. They also want to address the archives in Berehovo which issued certificates for the nationalities of Rusyn individuals born under Czechoslovakia from 1939-1944. His parents were born in that period and if they were listed as Rusyn, how can they be Ukrainian. They are trying to put forth a suit in the regional court, then Kiev, then Strasburg to get a regional count and begin the question on nationality. He feels the Rusyns will win on this issue. However, they can't proceed faster because they don't have the money.

In the year 2000, the Zarkarpatsky Peoples Association was founded. There are several societies which comprise this organization. Vasyl's society is known as the Uzhorod Society of Podkarpatsky Rusyns. There are approximated 300 active members of this particular organization. Be advised that this is only one of several active political organizations in Zakarpathia. The three heads of the organization are Michaylo Medvid, Peter de Galitzin and of course Vasyl. Vasyl is a full time politician. He even sold his house so that Rusyns would see that he is serious about the cause. He doesn't take funds from any politicians. This has earned him a respect even among the KGB because they know that he is honest and doesn't take bribes. The KGB also supports his organization because they see that Ukraine is out to liquidate the Rusyn people but it may also liquidate the Ukrainian people as well in the western part of the country.

Vasyl stated that 60-70% of the population in Zakarpathia is Rusyn – from 800,000 to 1,200,000 individuals. These people speak and write in Rusyn. However, one of the biggest problems confronting Rusyn organizations is the fact that young people don't know who they are. Therefore, one of the major tasks of Vasyl's organization is to have the activists in their villages explain the situation. This will take money, at least 25-30000 hyrvnias. If they had the money, Vasyl feels the matter would be solved in at least two to three years.

It is the Ukrainians who don't want Rusyn schools, not Rusyns! A law was passed to cancel national schools in Ukraine. Considering that 60% of the schools belong to

тей ствари. Медзитим, вони то не могу погурац швидше понеже не маю финансийни средства.

Року 2000. було основане Закарпатске Народне Дружтво. Даскельо здруженя вошли до составу тей організації. Васильово здружене познате под меном Ужгородске дружтво Подкарпатских Русинох.. Єст коло 300 активних членох тей окремей організації. Треба знац же то лєм една спомедзи вецей активних политичних организацийох на Закарпатю. Три ключни особи тей організації то Михайло Медвид,

Петро де Галицин и, розуми ше, Василь. Василь ма статус професионального политичара. Вон з тим цильом предал аж и свою хижу же би Русини могли видциц же вон ма наисце озбыльни намири у цалей ствари. Вон не приял ніяки пенєж з боку даяких политичарох. Тото му принесло значне почитоване та аж и у тайней полицийскей служби понеже им тераз ясне же вон до конца поштени и же не вежне ніяки мито и подобне. Виходзи же тайна полицийска служба, на еден способ, потримує його организацию понеже вони видза же Україна роби на тим же би ликвидовала Русинох на тим подручу але така активносц може, тиж, допринєсц и до ликвидации часци українского жительство у заходней часци жеми.

Василь констатовал же 60-70% популаций на Закарпатю то праве русинска националносц – од 800.00 по 1.200.000 особи. Тоти людзе бешедую и пишу по русински. И попри того, еден з найвекших проблемох зоз хторим ше стретаю русински организации то факт же млади людзе не знаю же хто вони. Прето еден з найважнєйших задаткох Васильовой організації то же би мала активистох у їх валалох хтори буду знац пояшніц ситуацию. За тото буду потребни средства, найменей 25-30.000 гривни. Кед же би вони мали тот пенєж Василь дума же би тот проблем бул розришени за два до три роки.

Українци тоти хтори не жадаю же би робели русински школи, не Русини! Аж и зоз законом зробене надосц же би ше онєможлівела робота националних школох у Україні. Кед маме у оглядзе же 60% школох припада меншином вєц ше мушиме запитац же цо то власци у Києве пробую доказац?

Року 1991 75% Русинох гласали у Україні за автономию за русински народ. Питанє о автономії було прилапєне з боку регионального здруженя. Кед бувши председатель нашивел

minorities, what is the government in Kiev trying to prove?

In 1991, 75% of Rusyns voted in Ukraine for autonomy for Rusyn people. The question about autonomy was approved by the regional parliament. When the former president came to Zakarpathia he frightened regional authorities. One and a half million dollars was given by Lviv to be spread among the main deputies. On the first visit, everyone was for an autonomous state of Zakarpathia, however, the attitude of some of the deputies changed and the question, not of autonomy but a self-governing zone, was mentioned on TV. No one knew what was meant by this zone. The Zakarpathia Oblast recognized the Rusyn nationality because his organization forced them to do it. Kiev is the problem. There is no Rusyn radio. There used to be one channel on the TV which showed Rusyn programs twice a week, but it no longer functions because Rusyns are not allowed to speak. Even the Romany are allowed to speak but not Rusyns. This is total discrimination. There are also no Rusyn newspapers. The government ignores Rusyns, yet acknowledges Slovaks and Hungarians as native to Zakarpathia. Their numbers don't even come close to the Rusyns. Even if Rusyn organizations did have a newspaper the post office refuses to let them send it through the mail. This is primarily because the Rusyns refuse to give any money to the local administration. Custom offices in Zakarpathia, all spas, mineral springs, railways and pipelines bring money which is sent to Kiev. However, since Russians are paying for the facilities, Kiev is asking "where is the money?" Russia pays money to Kiev which is not seen here. Also, representatives of all parties sitting in Zakarpathia give a lot of money for their votes. Rusyn organizations need money to bribe the proper parties. All three individuals thought that it was ridiculous for Russia and other countries to buy land here for houses. They wanted to know where were Rusyn Americans? 2000 years ago the historian Tacitus wrote about the mineral springs in Zakarpathia. Why don't Rusyn Americans invest in its infrastructure? In September there will be an exhibition of tourist facilities to show what is present in Zakarpathia. The Rusyn problem is a local interior problem. It has nothing to do with tourism or tourists. Zakarpathia wants the same status as Crimea. It has a greater right to autonomy than they do due to what transpired after WWI. When I inquired about Fr. Szidors' organization, they stated that it is bigger than theirs and is financed and supported by businessmen. The government states that they don't know anything about Szidor. What transpires in Zakarpathia tends to stay there!

Sooner or later the problem will be solved – Rusyns are not going away. What Ukraine is doing to the Rusyns is a violation of

Закарпатте вон застрашел регионалних руководителей. Милион и пол долари були одобрени у Львові же би були подзелени медзи главними посланіками. Под час першей нашиви кажде було за автономни статус Закарпатя, медзитим з часом ше справоване даєдних посланікох прменєло и потим була потенцирована тема же не автономия але самоуправна зона, и тото було повторйоване непереривно на ТВ. Ніхто не похоййовал цо у шицким значи тота зона. Власц Закарпатскей обласци припознала русинску националносц понеже русински організації од ней тото ясно вимагали. Киев и далей проблем. Нет ніяки русински радио. Бул єден канал на ТВ на хторим ше емитовало русинску програму двараз тижньово, але и тото вецей не функціонує понеже Русином не допущене же би явно по русински бешедовали. Аж и Румуном допущене же би бешедовали по свойому але не и Русином. То тотална дискримінація. Нет ані русински новини. Власц игнорує Русинох а Словакох и Мадярох преглашує як старобивательох на Закарпатю. А їх число аж ані приблизно не таке як число Русинох. Аж и кед ше збуло же русински організації даж змогли моци видац новини пошта одбивала же би им одобрела розпосилац исти преїг їх сервіса. То насампредз прето же Русини одбиваю дац було яки пенєж локалней адміністрації. Шицки царинарніци на Закарпатю, шицки ліковити бані, мінерални жридла, гайзібански драги и цивоводни транспорт приноша пенєж хтори ше посіла до Києва. Цо вецей, одкеди Руси плаца за хаснованє пошорєнох, Киев од ніх гласно пита "Дзе же пенєж?!" Русия плаци пенєж до Києва а з того пенєжу ту не не мож ніч видзиц. Тиж так, представніком шицких партійох хтори маю упориско и на Закарпатю даваю вельо пенєжу за їх гласи. Русинским організаціїом потребни векши средства же би купели одвитуюци партії. Шицки нашо троме собешедніки думали же то було просто шмишне же би Русия и други жеми ту куповали жем за вибудов хижох. Вони жадаю знац дзе були Русини з Америки? Ище пред 2000 роками историчар Тацитус писал о жридлох мінералней води на Закарпатю. Прецо америцки Русини не инвестую до тей інфраструктури? У септембре мала буц вистава туристичних обєктох же би ше указало цо єст нешка на Закарпатю. Русински проблем то локални нукашні проблем. Вони не можу ніч зробиц зоз туризмом и туристами. Закарпатє жада исти статус як и Крим. Воно ма векши права на автономію як Крим у складзе з тим цо ше там збуло после першей шветовой войни. Кед сом ше розпитовала о організації паноца Сидора вони ми гварели же вона векша як їх організація и же є финансowana и подопарта з боку бизнісменох. Власц твердзи же вони не знаю ніч о Сидорови. Тото цо ше збува на Закарпатю ма тенденцію остац у його рамикох!

Скорей або познейше проблем будзе розришени – Русини оталь не пойду нігдзе. Тото цо Україна роби з Русинами то потупйованє медзинародного права. Року 1944 народу ше поставяло питанє же яку файту власци сце. Место того, комунисти одняли їх жем цо нарушує їх права. Кажди 20 роки ту ше меня даяка власц. Медзитим, Русини ище вше удатно чуваю їх обичаї и язык и попри того же муша прилапиц премєнку власци.

У локалним парламенту нет русинских представнікох. Под час Австроугорского царства вони мали своїх представнікох. Од 1946 року вони не маю своих представнікох на було хторим уровню власци понеже вони не були тримани за легалну националносц. Главна причина психологийней природи. Од 1946 року кед Совети пришли на власц велі людзе мадярского походзєня ше виселели зоз

international laws. In 1944, the people were asked what type of power they wanted. Instead, the communists took away their land which violated their rights. Every 20 years, there is a power change. However, the Rusyns still manage to keep their customs and language even though they have to adapt to the change in power.

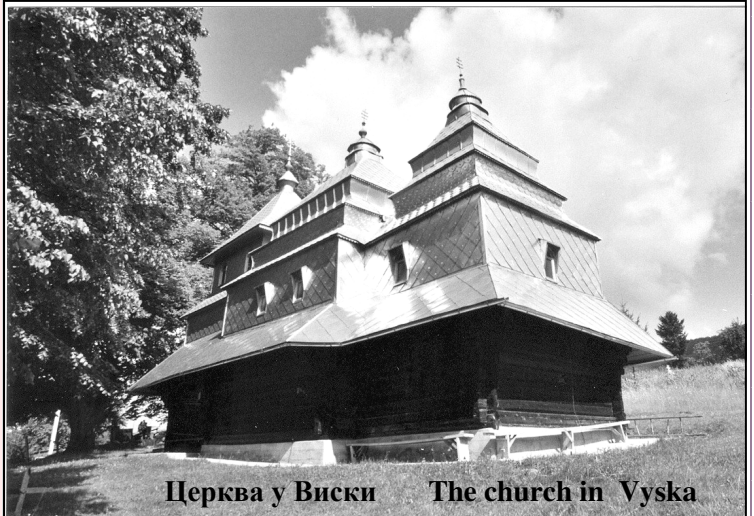
There are no Rusyn representatives in the local parliament. Under Austria-Hungary they had representatives. Since 1946 they have not had representatives on any level because they are not considered a legal nationality. The main reason is psychological.

Since 1946 when the Soviets came into power, many people of Hungarian origin moved out of Zakarpathia as well as practically all Germans aka Schwabians. The Slavic peoples who lived in the area at that time knew that we were not Ukrainians. However, the Soviets started the process of assimilation and worked hard at the assimilation of the Rusyns. All Rusyn books were banned, leaders of Rusyn movements were shot. The population was forced to study Ukrainian. It was very difficult for the people because Ukrainian was a hard language for them to learn. They preferred Russian because it was closer to Old Slavonic. Rusyn people were forced to speak Ukrainian. Before WW II all Rusyn societies differed in their orientation – some were Ukrainian oriented, others Rusyn. As Petro stated, we can't forget that the first director of the St. Petersburg University was Rusyn by origin. The former flag of Carpatho-Rus was the flag of the Rakoczi family. The blue color was the family color while the gold or yellow color signified trust in the pope.

One of the issues which came across in this interview was why there is little or no presence of American Rusyns in Zakarpathia. As I pointed out to Peter and Vasyl, the only news which Rusyns receive in America is that about Fr. Szidor. Yet, you find out that Fr. Szidor is only one piece of the pie. His organization is too political and what they desire, most of the other organizations don't support. Many feel that because he is a priest, he doesn't belong in politics. Let him take care of his congregation and those in the know handle the political situation. What resulted from our conversations was the fact that the Rusyn organizations need to relay to Rusyns in America what is actually transpiring in Zakarpathia. How they will accomplish this is the problem. Rusyns here and abroad need to work together. Most Rusyns in Zakarpathia have never heard of the Carpatho Rusyn Society. They don't even know that tours have been conducted by the CRS with visits to Uzhorod and Munkacevo. The CRS for their part needs to reach out to other Rusyn organizations in *stari kraj* which may not care about the cultural aspects of the people. If the political situation is not resolved, then what is the foreseeable outlook of our people? The government is trying to hinder anything which promotes the Rusyn cause or acknowledgment of the people. In the U.S., the Rusyn community has written to their state representatives in regards to not allowing the entry of Ukraine into the E.U. due to their failure to recognize the Rusyns. Clearly more needs to be done. More Rusyns need to visit Zakarpathia. It is such a beautiful area. The Rusyns welcome you with open arms. Life in many villages continues at the same pace as when our ancestors immigrated. The farming methods (all done by hand) give one an idea of how difficult it was for our people to survive. This is what makes the area unique. There aren't too many places in the civilized world where you can still observe the same conditions which existed 100 years ago. This facet continues to draw me back to Zakarpathia. I don't know of any American Rusyns who have visited the countryside in

Закарпаття як и, практично, скоро шицки Немци односно Шваби. Славянски народ хтори жил у тим региону у тедишнім чаше добре знал же вон не Українці. Медзитим, Совети одпочали процес асиміляції и робели досц широко на асиміліації Русинох. Шицки русински кніжки були забранени, лидере русинскохо руху були позабавени. Популяція була примушована учи українски язык. То було чежке за людзох понеже українски язык бул чежки за учене. Вони преферовали русийски понеже вон бул блізиши гу старославянскому языку. Русини були примушовани же би бешедовали по українски. Пред другу шветову войну велі русински здруженя ше диференцовали у своєї орієнтації – єдни були проукраїнски орієнтовани, други прорусински. Як Петро спомнул, ми не можеме забуц того же перши директор Санкт Петербургского университета бул по походзею Русин. Скорейша застава Карпатскей Руси була уствари застава фамелії Ракоци. Белава фарба була фарба тей фамелії а златна або жовта фарба означовала довириє до папи.

Єдно спомедзи питаньох хторе ше якош накладало зоз контексту тих розгваркох було того же прецо у Закарпатю барз

Церква у Виски The church in Vyska

мала або ніяка присутносц америцких Русинох. Я указала Петрови и Васильови на того же єдина вистка хтору Русини прияли у Америци то того о паноцови Сидорови. Але, з тим мож видзиц же оцц Сидор, уствари, лєм "єден фалаток зоз цалей пити". Його организация пребарз политизирована и того цо вони жадаю векшина других организацийох не потримую. Велі того чувствую понеже вон паноец и не припада полтичним структуром. Най би себе вон водзел бригу о своєї духовней заєдніци а тоти цо знаю вони ше остараю водзиц политичну ситуацію. Тото цо було єден з резултатох нашей розгварки то бул праве факт же русински организации треба же би ше опарли на Русинох у Америци цо ше уствари и збува у Закарпатю. Як то вони посцигну то наисце проблем. Русини зоз Закарпатя и звонка, зоз швета, треба же би робели ведно. Векшина Русинох на Закарпатю нігда не чули за Карпато-Русинске Дружтво (КРД). Вони не знаю ані того же з боку Карпато Русинского дружтва були организовани туристични нашиви до Ужгороду и Мункачева. КРД, зоз своего боку, треба же би дало руку и другим русинским организациейом у старим краю хтори можебуц ані не дзбаю о культурним аспекту народу. Кед же ше така ситуація не розриши, яку вец мож предвидзиц ситуацію за наших людзох? Власц пробує онеможливиц шицко того цо промовує русинску ствар або припознане людзох як таких. У

Gorgeous natural beauty

Zakarpattia who haven't fallen in love with it and always return.

Outside voices must be raised to help our brethren in Ukraine. They can't fight their battle alone. They also need financial help. They are not asking for millions of dollars. Any small amount will help them fight the battle against Kiev and Lviv. It comes down to the question, do we as Rusyns care about what happens to other Rusyns outside of where we live? If we take a blasé attitude then we are actively participating by our complacency in the elimination of a people by another people refusing to accept them. Is this what we want?

(All photos by Author - Шицки
фотки зняла авторка напису)

Зєдинєних Державох русинска заєднїца писала своім державним представнїком о тим же би ше не допуцел уход України до членства Европскей заєднїци прето же одбива припознац Русинох. Очиглядне же ше муши вецей зробиц. Векше число Русинох треба же би нащивело Закарпатє. То єден прекрасни край. Русини вас витаю и чекаю зоз розширєними руками. Живот у велїх валалох ше одвива на подобни способ як цо цекол теди кед ше нашо предки висельовали. Способ польодїлства (шицко ше кончи зоз руками) сам по себе нам надрилює думку же як то було чежко нашим людзом витирвац и прежиц у таких уловийох. То тото цо доприноши же би тот край бул єдинствєни. Нєт у цивилизованим швецє вельо таки места дзе ви ище вше можеце найсц исти условия яки пановали пред 100 роками. То праве тото цо ме непрєривно цага назад на Закарпатє. Нє знам анї за єдного америцког Русина хтори нащивел краї на Закарпатю а же би ше просто нє залюбел до того краю и же би ше, потим, гу ньому стаємно нє врацал.

Гласи звонка муша постац моцнїйши же би помогли нашим братом у України. Вони нє могу достац їх борбу осамєни. Їм тиж потребна и финансийна помоц. Вони нє питаю милиони долари. Було яки менши суми им помогну же би побєдзовали у борби процив Кисва и Львова. И так сцигуєме и по питанє чи ми, як Русини, дзбаєме о тим цо ше случує другим Русином дзєшка индзей, далєй од краю дзе ми жиєме? Бо, кед же ше ми справуєме базировано, вєц активно учасвуєме, зоз якушик нашу комоцию и опуцєносцу, у єлиминованю єдних людзох з боку других людзох хтори одбиваю же би их припознали и прилапєли. Чи то тото цо ми жадаєме?

СПОНЗОРЕ У ЦЕКУ 2009. РОКУ

И на концу того року (як и прєшлого) мамє **16 спонзорох** хтори ше соглашєли финансиино подупрєц од єднєй та по 10 прєдплати на новинки.

Др Амалія Новак Фаирбанкс зоз Бирмингєму, ЗАД (спонзорує 10 прєдплати) – мєдзи иншим, Апостолски єгзархат у Н. Садзє, Каритас у Коцурє, КУД “Жатва” у Коцурє, Руску редакцию РТ Войводина, братох, шєстри, блїзку родзину...

Єлена Колєсар зоз Кичєнеру, Канада (4) – мацєри и блїзкєй родзини, приятєльом у Новим Садзє и Руменки

Мєлания Фил зоз Дупєнвайлєру, Нємєцка (3) - ту и парохия у Коцурє, Библиотєка у Коцурє

Людмила Колєсар зоз Брантфорду, Канада (2) – Библиотєка у Р. Керєстурє, ОШ и стрєдня школа у Р. Керєстурє

Марлєнка Орлович зоз Торонта, Канада (2) – фамєлий Югик у Н. Батлфорду, братняк у Америки

Юлиан Сабадош зоз Кичєнеру, Канада (2) – блїзка родзина у Р. Керєстурє и Коцурє

Янко Сабадош зоз Вокингу, В. Британия (2) – мацєри у Р. Керєстурє и блїзкєй родзини у Новим Садзє

Раде и Кристина Пєйн зоз Кичєнеру, Канада (2) – Радєтовєй мацєри и Кристинєвєм родичом

Др Михайло Баран зоз Лудвигсгафєну, Нємєцка (1) – КУД “Тарас Шевчєнко” у Дюрдьовє

Яким Варга зоз Джилонгу, Австралия (1) – КУД “Пєтро

Кузмьяк” у Новим Ораховє

Мирослав Єдєлински зоз Кичєнеру, Канада (1) – Дом пензионєрох Р. Керєстурє

Михайло Будински зоз Кичєнеру, Канада (1) – Здружєнє ремєселнїкох Р. Керєстурє

Олєна Мучєнски зоз Кичєнеру, Канада (1) – Дом култури Р. Керєстурє

Олга Мучєнски зоз Едмонтону, Канада (1) – братови у Вєрбашє

Хєлєна Папуга зоз Ст. Албєрту, Канада (1) – мацєри у Дюрдьовє

Владимир Пастовнїцки зоз Кичєнеру, Канада (1) – шєстринїци у Р. Керєстурє

З того виходзи же мамє за два спонзоровани субєкти вєцєй як прєшлого року бо мамє 35 спонзоровани адреси дзє одходзи новинки и, вироятно, приноша радєсц тим котрим су даровани. Ищє раз **ДЗЄКУЄМЕ** шицким спонзором на широким шєрцу а вас поволуєме, кед же мацє дакого на тим билим швецє кому бисцє були ради таки дарунок направїц - одлучцє ше и явцє ше на нашу редакцию та ше порадзимє. Иншак, єст надєсц КУД-и, койдзєяки здружєня и подобни институциї по наших мєстох у старим краю хторим би вашо спонзорованє вельо значєло. Наприкяд, квалитєтнє КУД “**Яким Говля**“ зоз **Миклошєвцох** заслужує буц спонзорованє, можєбуц ше найдзє даяки Миклошєвчань у швецє хтори одлучи помогнуц у тим напрямє, **Руска редакция Радио Нового Саду** чєка уж рок же би була спонзорована, даєдни КУД у **Сримє** би могли доставац новинки, **Рускє КУД у Новим Садзє** (Матка) тиж на листи чєканя итд.

ДАСКЕЛЬО СОВИТИ ЯК ПОМОЦ ПРИ
БРАНЮ ВЕКШИХ КРЕДИТОХ

НЕ ВЕРЦЕ НІКОМУ, А НАЙМЕНЕЇ БАНКАРОМ

Аналізує

Гавріл КОЛЕСАР

\$ \$
\$

\$ Насамперед, пре
неінформованосц можеце присц до ситуації, при
купованю хижі або таунгауза, же досц масно
заплаціце дацо цо бисце не мушели. Прето ше вредзи
інформовац, розпитац, преучиц шицко (або голем цо
вещей елементи вязани за куповане) у вязи условийох
купованя нерухомосцох у Канади.

\$ Кед дацо розгужліце, дознаце - пренєшце то
новим уселенцом же би вони не падали до пазурох
банкарех и брокерох як нови жертви. Будзме
солидарни, не будзме Руснаци до конца...

У остатніх 3-4 роках надосц наших ше приселело з Войводини до Канади. То углавним млади людзе, вредни, порихтани робиц и заробиц, заробене уложиц и то, першенствено, до подзвигованя квалитета свойого живота. А скоро кажди Руснак такой спозна єдну правду: место же би длугши час плацел за кирию за жедлярене у даяким солидним кварталю (и плацел цалу кирию газдови того квартеля) наш ше человек досц швидко одлучує купиц хижу, таунгауз або кварталъ и так голем часц мешачней рати кредита уплацовац себе, не газдови. Логика цалком на месце и тото ше найчастейше барз швидко покончи понеже ту кредити за таки наменки банка дзечне одобрує.

Медзитим, у остатніх даскеліх мешацох сом чул вещей о условийох под якими нашо людзе дзекеди беру таки кредити. И о тим жадам дацо повесц, та на 3-4 прикладах указац же дзе нашо людзе, и попри найлєпшей намири и жаданя, уствари несвидомо гриша у посцигованю аранжманох зок банку. Гриша не намирно, але пре незнане, односно пре недостаточну інформованосц о шицких вариантах и подвариантах. Часто не знаю ані шицки можлівосци яки би могли вжац, але приставаю на тото цо им банка понукне.

Єдна зок стандартних гришкох тота же векшини мерзене вжац калкулятор або ше уклучиц на интернету до окремих веб сайтох на хторих мож вираховац шицки варианты, поровновац их, роздумовац потим о нїх и на концу ше опредзеліц за тоту хтора "найменей боли". Верце ми, у таких случайох ше вредзи добре, але добре розпитац бо ше з

добру інформованосцу може банки дац и до 50.000 або и 100.000 долари меней кредиту як кед ше нї о чим не розпитаце и пристанеце на тото як банка диктує. А таки пенєж то прави мали капитал, як ше гвари, за таке ше найчастейше муши робиц голем 2 або и 3 роки же би сце таку суму пенєжу зашпоровали.

ДЛУЖИНА ОДПЛАЦОВАНЯ КРЕДИТА – мал сом приклади же нашо людзе беру, наприклад, кредит у висини 150.000 або 200.000 долари на **40 роки**. Єст, наприклад, случаї же банкарска службенїца пририхта варианту на 40 роки понеже обачи же ше странка вага бо ше ей видзи же на кратши термин (30 або 25 роки) рата будзе пребарз велька. А тота рата, на 40 роки, га наисце є прилапліва, мож з ню нормално жиц, будзе вас так ище и прешвечовац банкарска службенїца.

Гей, наисце на перши погляд то так випатра. Рата не висока, такповесц менша од кириї хтору пред тим плацел за кварталъ док жедлярел. А тераз СЕБЕ купує даяку нерухомосц. Дай, та най кошта шта кошта! Дораз розпатрїме же цо ЗА ТИМ стої, яка реалносц и яки числа. Скорей як ше почнеме бавиц зок числами и математику єден барз важни совет: нїгда, але наисце нїгда не верце банковим службенїком и брокером, нїгда ше не препущуйце цалком до їх рукох. Вони НІГДА не порихтаю таку варианту хтора будзе ВАМ од интереса, але вше таку хтора од интереса банки, а поверхово випатра же и вам одвитує. Кед вам даю свойо пар варианты добре их розпатыце, сами вирахуйце конечни суми цалей камати яку заплацице банки, комплетне коштане кредита, та по варианты одплацованя – чи одплацовац мешачно, чи двотижньово, чи тижньово, чи двотижньово але пошвидшано... Пробуйце ше о шицким розпитац, дискутовац з тима цо уж, евентуано, куповали хижу пред вами, и розяшніц кажди термин же би вам шицко було цо яснейше по дзень кед ше ма подписац контракт. И вец ВИ ПОНУКНІЦЕ СВОЙО условия, хтори вироятно у складзе зок правилами бависка, але их можебуц банкар прикрил, пробовал вам угурац тоти цо му принєшу векши профит.

Знайце и запаметайце єдно: банки од интереса же би вас вжала "под свойо", и кед вас, нїби, на початку одбию же не маце условия за кредит, вони вас одбию але зок вельким смутком. И лєдво дочекаю кед витворице основни условия за добиваня кредита. Поведзме, одобря вам пошвидко "виза" картицу а потим, неолдуга, можеце конкуровац за кредит за куповане хижі бо, ниа, зок виза-картицу тераз уж маце добру кредитну историю (сама банка понагля так витвориц условия же би вас праве вона зграбела, а не сушедна банка преїг улїци). И треба знац же ше 1/3 ваших приманьох вирахуюне на **бруто плацу**, не дайце ше поспреведац кед вас даєден службенїк пробує престрашиц же маце малу **нето плацу** та вам не може одобриц на 25 або 30 роки кредит, але гат муши прераховац лем на 40 роки.

Ту, ниа, даме три варианты: суму од 200.000 кредиту вирахуєме з роком одплацованя 40, потим 25 и на концу 20 роки, камату вежнеме 5% и поровнаме шицко та звездєме крайні ефекти.

Перша варианта: 200.000 на 40 роки (480 мешацї) под 5% камати ше ма, укаже вам моргидж калкулятор наприклад на тей веб адреси <http://www.bankrate.com/calculators/mortgages/mortgage-calculator.aspx>, одплацовац зок

мешачну рату од **964.39** долари. Значи, кед зарабяце 18 долари на годзину сам, або ведно зоз вашу супругу кед и вона роби, ви кваліфіковани за такі кредит (а то ніяке не писмо, як ше гвари, же би двойо мали такі та и вельо векши приходи). После першого року одплатованя ситуація будзе так випатрац (тото достанеце у Амортизаційней таблічки, програма раз-два вирахеу):

роздумац на кельо роки вежнеце тоту од 7.5%... чи на 1, чи на три чи на 5, поведзме. Бо, можебуц камати пойду на долу уж о рок и пол два, и ви о три роки можеце обновити камату по 5.5% кельо теди будзе актуалне, а кед утвердзице на 7.5% и на 5 роки, ви вец ище два роки добродзечне плацице 2% висшу камату банки, а непотребно (а 1% камати за єден рок то КРАСНИ пенез, верце ми!)...ту вше ризик, бо камати

Мешац	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Рок	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010
Рата	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39
Главніца	131.06	131.61	132.15	132.70	133.26	133.81	134.37	134.93	135.49	136.06	136.62	137.19
Камата банки	833.33	832.79	832.24	831.69	831.14	830.58	830.02	829.46	828.90	828.34	827.77	827.20
Тотална камата	833.33	1666.12	2498.36	3330.05	4161.18	4991.76	5821.79	6651.25	7480.15	8308.48	9136.25	9963.45
Баланс	199868	199737	199605	199472	199339	199205	199071	198936	198800	198664	198527	198390

**Перша варіянта:
200.000 на 40 роки**

Значи, мешачна рата \$964,39 (за 12 мешацї уплацице до банки \$11572,68), до главніци положице мешачно стредне у тим року \$134 або за 12 мешацї \$1608, банки даце просечно \$830,28 камати мешачно або 9963,40 за тот рок. За єден рок одплатованя ваш кредит од \$200.000 тераз виноши \$198.390,70 або сце го за єден рок зменшали за \$1608, за суму хтору сце уплацели до главніци. Цали рок сце одплатовали же бисце длуство банки зменшали за тоги **мизерни \$1608**. Розплацац ше!!! Банка себе вжала левовску часц за камату. Запаметајце же сце у першим мешацу банки плацели **\$833.33**. То **важне запаметац!**

Узвичасне же ше при заключованю кредита утвердзує и час кеди ше условия кредита обновя, ревидираю, а то такволани mortgage renewal. Узвичаєне же ше обновя роби после єдного рока, 2, 3, 4 або 5 рокох. Кажди рок ноши свой процент камати и понука свойо ризику и свойо сигурносци. На вас да одлучице чи обновите кредит на, поведзме, 3 роки чи на 5 роки. То значи же сце 3 або 5 роки мирни, будзеце плациц кредит по тих условийох яки утвердзени у акту о обновы. То (мали) ризик за купцох квартеля и ту треба знац добру фискултуру робиц. Поведзме, кредит вежнеце по 4% а о 5 роки маце обнову, и кед придзе

можу пойсц долу, але могу пойсц ище и горе. Но, о тим у другой подтеми познейше.

Опатьяме, значи, як би випатрала ситуація з вашим кредитом на 40 роки после пейц перших рокох, кед придзе перши термин обновы (цалу таблічку не принтаме пре шпороване простору, вжали зме условно таку ситуацію же сце кредит вжали на 5 роки обновы). Кредит исти: \$964,39, до главніци тераз, у пятим року сце уплацовали уж дакус вецей, а то просечно коло \$164, та сце банки у тим року уплацели коло \$9600, на концу пятого року банка уж од вас ма наплачени \$48950,72 камати на мено кредита од 200.000 (кредит на 40 роки, а банка вам у перших 5 рокох уж вжала єдну штварцину вредносци кредита за камату!!!). Стане кредита после 5 рокох (после єдней осмини часу за хтори маце одплатовац кредит): \$191087.13. За пейц роки або за 60 мешацї вам ше удало зменшац главніцу за коло \$9000. Не подло, гмммм...**И далей можеце плацац!!!**

И, так, роки преходза, ви плацице, плацице и плацице "як Греческа" и так сцигне и 2049 рок, остатні рок одплатованя кредиту по тих условийох. Ниа яка ситуація на концу того року, односно, на концу одплатованя кредита на 40 роки:

Мешац	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Рок	2049	2049	2049	2049	2049	2049	2049	2049	2049	2049	2049	2049
Рата	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39	964.39
Главніца	917.45	921.28	925.12	928.97	932.84	936.73	940.63	944.55	948.49	952.44	956.41	960.39
Камата	46.94	43.12	39.28	35.42	31.55	27.67	23.76	19.84	15.91	11.96	7.99	4.00
Тотална	262648	262691	262730	262766	262797	262825	262849	262868	262884	262896	262904	262908
Баланс	10347	9426	8501	7572	6639	5702	4762	3817	2869	1916	960	0.00

**Конєц одплатованя
кредита на 40 роки**

обнова кредита а камати на тарговищу 7.5%, поведзме. Вец не маце куд, як ше гвари, але мушице обновити по приближно тей висини камати яка є у тей хвилки актуална, лем треба

Рата цали час иста, до главніци тераз кладзеце солидно, просечно \$940 цали рок, камата банки барз малючка, шмишна, коло \$25 мешачно цали рок. Бая! Легко

ше тераз диха. После 40 рокох! И остатнього мешаца того кредиту мож констатовац же сце банки, за 40 роки, на кредит од \$200.000 дали \$262.908,74. Ище една така хижа або таунгауз, поведзме. Розуми ше, так не треба до конца роздумовац бо и кредит кошта, як ше гвари, не видумал Жид кредити же би не мал од того хасну, гвари ше у шали. Патьце, то би була така ситуація кед бисце заключовали контракти, за кредит и обнови, и плацели, плацели, плацели... Розуми ше, у тих 40 рокох ест и други можлівосци же би ше банки дакус витаргало зоз ей пазурох камати, а до своєї кишенки, о тим у познейших анализох.

Друга варианта: кредит на \$200.000 береце на 25 роки (або 300 мешаца), камата 5%, период обнови 5 роки, мешачна рата вам будзе **\$1169,18**. Кратши час одплацованя кредита - векша мешачна рата. Логичне. У вашим обисцу треба же би бул бруто приход \$3504 же бисце ше квалификовали за 25 роки одплацованя. Треба же би ви, або ви и ваша супруга ведно, зарабяли коло \$22 на годину же би ше достало таки кредит и же би ше, попри одплацованя, могло цалком, цалком комотно жиц. А то не даяке писмо, ви треба да робице на даякей роботы, едноставней, за \$12 на годину а ваша супруга на ище едноставнейшей роботы од \$10 на годину. Цалком едноставне и ніч не страшне.

После першого року одплацованя ситуація будзе так випатрац у Амортизацийней таблїчки:

Мешац	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Рок	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010
Рата	1169.18	1169.18	1169.18	1169.18	1169.18	1169.18	1169.18	1169.18	1169.18	1169.18	1169.18	1169.18
Главніца	335.85	337.25	338.65	340.06	341.48	342.90	344.33	345.77	347.21	348.65	350.11	351.56
Камата	833.33	831.93	830.53	829.12	827.70	826.28	824.85	823.41	821.97	820.53	819.07	817.62
Тотална	833.33	1665.27	2495.80	3324.91	4152.61	4978.89	5803.74	6627.16	7449.13	8269.66	9088.73	9906.35
Баланс	199664	199326	198988	198648	198306	197963	197619	197273	196926	196577	196227	195876

Кредит на \$200.000 на 25 роки

Мешачна рата \$1169,18 (за 12 мешаца до банки уплацице прибіжно \$13.694), до главніци кладзеце просечно \$343 мешачно (або \$3788 за цали рок). Камата банки **\$833.33** (обраще на тото увагу!), банка себе вежне \$9906 у першим року у форми камати а вашо длуство на концу першого рока будзе виношиц \$195.876,19.

Кед поровнаме тераз резултати тих двох кредитох после першого року вец можеме видзиц же камата банки

ИСТА, ИСТУЧКА. У першим мешацу то **\$833,33 у обидвох случайох**. Розлика у тим же у першим случаю до главніци кладзеце стредне \$134 а у другей варианти \$343. Значи, ви тото **СЕБЕ** кладзеце, то таке як да шпоруеце, то одкуп хижи, **здрава часц** кредиту. То, значи, **вашо пенсжи** лем их не можеце хасновац док хижа не виплацена. У першим случаю за рок зменшаце суму кредита за \$1608, а у другим случаю за \$3788. То не випатра спектакуларне, але майце на розуме же 15 роки скорей одплацице тот кредит, и ту **главне ушпорованє** пенсжу, вашей муки... Увидзимо на концу теї калкуляції кельо ше ушпоруе.

Най видзимо пререз ситуації после 5 рокох, кед би ше, условно, кредит мало обновйовац (а 5 роки то една пиятина часу за хтори ше тот кредити вжало, за розлику од першого кредита на 40 роки, хторому перши пейц роки лем една осмина часу за хтори вас банка кредитуе). Кредит, значи, \$1169,18, до главніци ше тераз уплацуе стредне коло \$420 мешачно (або коло \$5040 за рок), банки у тим року уплачене \$8988 камати, а наконцу пиятого року банка ма од вас уж инкасирани \$47311,18. Станє кредита после 5 рокох (после едней пиятини часу одплацованя) виноши \$177.160,38. За пейц роки або 60 мешаца удало вам ше зменшац главніцу за коло **\$23000** цо обачліво лепше як у першим случаю дзе то було лем \$9000. У таким случаю не мушице плакац, можеце лем "финкац", як ше то гвари... Як

видзице, банка своєю достава, на перши погляд, медзитим приповедка не иста вообщє, бо ви банки **ОДРЕЗАЛИ** каматни приход за 15 роки, место на 40, тот кредит вжати на 25 роки. И за тельо (або кратше) будзе и одплачени. Ту банка може почац покус плакац же страцела найсмачнейши залогай.

И опатьме тераз як би тот кредит вжати на 25 роки випатрал у остатнім року одплацованя, значи 2034 року.

Мешац	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Рок	2034	2034	2034	2034	2034	2034	2034	2034	2034	2034	2034	2034
Рата	1169.18	1169.18	1169.18	1169.18	1169.18	1169.18	1169.1	1169.18	1169.18	1169.18	1169.18	1169.18
Главніца d	1112.27	1116.91	1121.56	1126.24	1130.93	1135.64	1140.3	1145.12	1149.90	1154.69	1159.50	1164.33
Камата	56.91	52.27	47.62	42.94	38.25	33.54	28.81	24.06	19.29	14.49	9.68	4.85
Тотална	150438	150490	150538	150581	150619	150652	150681	150705	150725	150739	150749	150754
Баланс	12545	11428	10306	9180	8049	6913	5773	4628	3478	2323	1164	0.00

Кредит на 25 роки у остатнім року

Мешац	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Кредит од \$200000 а на 20 роки	
Рок	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010	2010		
Рата	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91		
Главніца	486.58	488.61	490.64	492.69	494.74	496.80	498.87	500.95	503.04	505.13	507.24	509.35		
Камата банки	833.33	831.31	829.27	827.23	825.17	823.11	821.04	818.96	816.88	814.78	812.67	810.56		
Тотална камата	833.33	1664.64	2493.91	3321.14	4146.31	4969.42	5790.46	6609.42	7426.30	8241.08	9053.75	9864.32		
Баланс	199513	199024	198534	198041	197546	197049	196551	196050	195547	195041	194534	194025		

Мешачна рата иста, до главніци тєраз уж кладзеце солидни \$1140 мешачно, камата банки и у тей варианти шмишна (тєраз) и виноши коло \$30 мешачно. Милина! Остатнього мешаца одплацованя того кредиту можеце констатовати же сце банки за 25 роки на кредит од \$200.000 дали \$150.754,02. Е, ту поента шицкогю! У одношеню на кредит вжати на 40 роки ви **УШПОРОВАЛИ** голєм \$112.154,72 або кед то подзелїме на 25 роки, рочне вам оставало за живот и фамелию чисти \$4486 у поровнаню зок кредитом на 40 роки. То наисце солидни чисти два мешачни плаци або барз добре летованє на Куби за 3-4 особи. Е, тєраз ше можеце вешелїц и радовац. Же би ше таку суму зашпорovalo треба наисце кирваво робиц голєм 4 роки єдну просечну роботу и шицко класц на бок, жиц лєм од другей плаци у фамелиї кед єй єст. Пречитайце тот текст ище раз од початку и добре о нїм роздумайце, пробуїце влапиц шицки, алє шицки одношеня сумох.

Мойо особнє искуство, якешик нукашнє чувство, ми сугєрує же, уствари цалком досц стартовац зок 20-рочним кредитом. Шицко прєйг того то уж лєм плаценє камати банком, односно то чистє вицицованє вашєй креви з боку банкох. ОК, то так на перши погляд випатра поєдноставенє, алє ми чувство гутори же кед сцеце куповац хижу стартуїце од 20 рокох па надолу. И так ше надосц наплацице каматох,

Мешац	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Остатнї рок одплацованя 20 рочного кредиту	
Рок	2029	2029	2029	2029	2029	2029	2029	2029	2029	2029	2029	2029		
Рата	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91	1319.91		
Главніца	1255.67	1260.90	1266.15	1271.43	1276.73	1282.05	1287.39	1292.75	1298.14	1303.55	1308.98	1314.43		
Камата	64.24	59.01	53.76	48.48	43.18	37.86	32.52	27.16	21.77	16.36	10.93	5.48		
Тотална	116422.	116481.	116535.	116583.	116626.	116664.	116697.	116724.	116745.	116762.	116773.	116778.		
Баланс	14162.5	12901.6	11635.4	10364.0	9087.30	7805.25	6517.86	5225.10	3926.96	2623.42	1314.43	0.00		

верце ми.

Гайде, за приклад, прєрахуйме єден кредит од \$200000 а на 20 роки (або 240 мешаца) з 5% камати на ньго.

Моргидж калкулятор гвари же вам мешачна рата будзе аж \$1319,90. Треба же бисце зарабяли, сам або зок даким у фамелиї, голєм \$25 на годзину. То би значело ви да робице на даякей роботї хтора плацена \$15 а ваша супруга \$10. Вообщє не страшно. Ша векшина обичних роботох ше рушаю у тим дияпазону. Шицко прєйг того то лєм ваш хасєн и сигурносц. После першого року одплацованя ситуація будзе так випатрац у Амортизацийнєй таблїчки:

Мешачна рата \$1319.90 або за рок банки уплатице на мєно одплати кредита \$15838.8 . До главніци кладзеце просечно мешачно коло \$500 або \$6000 рочно. То здрава часц кредиту, ваш хасєн. Камата банки то тоти легендарни и **вше ИСТИ** у старту 833.33 так же банка себе вежнє уж концом того року \$9864.32 (поровнайце при кредиту на 40 роки, дзе 9963,40 або \$1100 вецєй). Баланс кредита вам о єден рок будзе \$194.024,38 або солидни \$6000 (ваш улог до главніци). Не богзна цо алє вше думайце же уж у старту шпоруєце **ПОЛНИ 20 РОКИ**, перши кредит вжати на 40, а тот на 20 роки!

Тєраз нам не тєльо важни за анализу перши пейцрочни обновлїви пєриод. Идзєме такої на остатнї рок одплацованя того 20 рочного кредиту, на рок 2029.

Мешачна рата иста як и на початку одплати кредита, до главніци, значи себе, укладає солидни дас \$1285, камата банки на концю вше шмишна, виноши коло \$38 мешачно у

просеку, а тераз тото цо у остатнім року найважнейше – остатнього мешаца одплатованя кредиту може видзиц же ще банки, на пожичку од \$200.000 дали, за 20 роки, **\$116.778,75** камати або лем кус вецей як половку суми кредиту. Вообщє не подло! Можеце ше шмеяц и радовац!

Гайде тераз прейдзєме на коруново математики:

У одношеню на кредит од 25 роки, за хтори вам банка вжала, пардон, ви єй добродзєчне дали \$150.754,02, ви зоз тим кредитом ушпоровали \$33.975,27. Лєм 5 роки кратши кредит а таке ушпорованє! Кажди рок вам остава у кишєнки \$6795 ма то три солидни чисти плаци. Милина! Двараз на Кубу кажди рок и да уживаєц!

У одношеню на кредит од 40 роки, за хтори вам банка вжала, пардон, ви єй добродзєчне дали \$262.908,74, ви зоз тим кредитом ушпоровали \$146.129,99. БОЛИ

ГЛАВА!!! Банка може буц смутна а ви ше радуєц! Кажди рок вам остава у кишєнки, дзєкуюци одлуки же сє не вжали кредит на 40 але на 20 роки, остава вам полни \$7306. Чисти як слиза. Да одпутуєцє и до Войводини и на Кубу у истим року!

За тоту нагоду досц. Же би ше вам у глави не круцєло Пречитайцє ви шицко ише раз и доообре роздумайцє о тих числох, математикох и вариянтох. Най би ше у вас, на основи того, оформєло єдно новє искусство хторе вам у будучности досц помогнє у опредзельованю же яки кредит, кєд же го уж мушицє брац, яки кредит вжац. У наступним чишлє ише даяки менши деталї о тим дзє мож пришпоровац, дзє мож предриблац банку же би нам дацо вецей остало за нас а не им до каси и на супер профит. Потамаль, роздумуйцє, роздумуйцє...

3 ВАШИХ ПИСЕМКОХ

Ише там у септємбрє, после прєшлого числа новинкох, сцигло нам елєктронсє писмо и єдна фотка од панї **Иринки Папуга** з Нового Саду. Понєже писемко поашнїє даядни фотки и написи, обявюєме го у цалосци:

Сцигло новє число новинкох "Руснаци у швецє". Опатрєла сом и прєчитала о Сабодошових з Австриї, о младому мр Колбасови, винчованка його родичом Меї и Владушови, потим учительком и родичом на отриманим дзєцинским кампу, на отриманих пикникох... З окремним одушевїєм сом прєчитала напис о Марленки. Вона ма купєну хижу и ту у Керестурє бо мала намиру з часу на час и ту жиц (зоз Гєлєнку Гафичову зме ю були пред пар роками опатриц, то хижа на Русинскєй улїчки), але кєльо чєм опредзєлєла ше жиц у Канади. Яка судьба и богата животна драга єй мацєри и єй самєй! После сом дознала од нашєй Иринки Биялошовєй же тот учитель цо стої на право на тєй масовнєй слики дзє дзєци зоз прєдшколскєй установи, же то Владимир Рогаль хтори бул у тєдишнїм чашє або дирєктор, або инспєктор хтори ше старал о тим возросту наймладших у Руским Керестурє. Тото ми потвєрдзєла и тєта Драга (на фотки цалком лїво) кєд сом ю стрєтла на нашим концу того лєта. Шицки фотки барз красни, и тоти зоз свадзби дзє и оцєц моєй блїзкєй познанїци Гєлєнки Мєдєшовєй бачи Йовгєн Гаргайов, и тоти зоз причасци и при Марїї дзє Бєсєрминьово дзєци Владо, Вира и Олга. Особнє сом их познала бо їх оцєц паноцєц Кирил Бєсєрминї бул 60-тих рокох наш паноцєц у Бачинцох. Ходзєли вони до нас на вєчєру после забивачки. Їх младши брат **Богдан** ходзєл з нами до VII и VIII класи у Куковцох (Кукуєвцох).

Ту посилам фотку на хторєй Богдан лєжи долу на лїво, а при ньому на лїво Микола Колошнїяй, на право Вєлибор Милич. Я горє над нїма зоз пайташками зоз Бачинцох: Мєланку Емєйдийову, Сєнку Сивч Винцрильову, Михальку Кривошиї-

ву (українскє дзивчє), коло нас сєрбски и горватски дзєци. Наш класни старшина бул Иван Йосич, учєл нас нємєцки язык. Було то давно, ише 1961. року. После вєлїх рокох стрєтла сом Богдана. Жиє у Сримскєй Митровици, бул на програми кєд змє означєвали 150 роки Руснацох. Вшє є вєсєли и порихтани за бєшєду и за шалу! Памєта Бачинци, Керестур...Окрємє памєта же кєд пришо до школи у Куковцох дзє змє шицко учєли по сєрбскогорватски, же нїч не розумєл бо знал лєм по руски понєже почал у оснєвнєй школи

РУСНАЦИ У ШВЕЦЕ

Магазин за Руснацох висєлєнцох цалого швецє

Рєдактор магaзинa
Гавриїл КОЛЄСАР

Сотруднїки-авторє на тим чишлє:

Йозєфина ДЕРВИШЕВИЧ, Канада
Владо КОЛБАС, Канада
Гавриїл КОЛЄСАР, Канада
Дюра ЛІКАР, Горватска
Марлєнка ОРЛОВИЧ, Канада
Бора ОТИЧ, Войводина
Иринка ПАПУГА, Войводина
Яни СЕГЕДИ, Канада
Larry Paul SANTA, Canada

Способи контакту тоти:

Za magazin

Gavra Koljesar
324 Overlea Dr.
Kitchener, ON
N2M 1T8
Canada

email:
gkoljesar@gmail.com

Виходзи три раз до рока.

Рочна прєдплата за три числа (зоз трошкaми одсиланя): за Европу (пєдинєчна **15**, а на групу **12 євра**), ЗАД **16 USD**, Австралиа **25 AUD**, Канада **16 CDN**

Шицки прєклади и оригинaлни написи защицєни © 2002 - 2009 "Руснаци у швецє". Рєпродукция истих допушєна лєм по одобрєню Рєдакциї

Локални час у Новим Садзе Broadcast time in Novi Sad	Онтарио и восточни ЗАД Ontario and Eastern USA	Сидней, Австралија Sydney, Australia
Од 6.00 г. рано та по 8.00 годзин 6 AM – 8 AM	12.00 г. вечар (пол ноци) та по 2 г. вноци 12 AM – 2 AM	Од 2.00 по 4.00 г. Пополадню 2 PM – 4 PM
Од 12.00 г. по 14.40 г. пополадню Внедзелью од 12 г. по 14,25 Noon – 2:40 PM Sunday: noon - 2:25	6.00 г. по 8.40 рано Внедзелью од 6.00 по 8,25 6 AM - 8:40 AM Sunday only 6 AM - 8:25	Од 8 г. по 10.40 вечар Внедзелью од 8 по 10.25 г. вечар 8 PM - 10:40 PM Sunday only 8 PM - 10:25 PM
Штварток од 23.00 та пняток до 6.00 рано (и такой ше предлужує порядна програма) Thursday 11 PM – 6 AM	Штварток од 5.00 г. пополадню та по пол ноци, такой ше предлужує порядна програма Thursday 5 PM - Midnight	У Сиднею то пняток од 7.00 рано до 2.00 г. пополадню, такой ше предлужує порядна програма Friday 7 AM – 2 PM
Внедзелью од пол ноци до 6.00 г. рано пондзелок (такой ше предлужує порядна програма) Sunday Midnight – 6 AM	Внедзелью од 6.00 г. пополадню та до пол ноци (и потим ше предлужує порядна програма) Sunday 6 PM - Midnight	Пондзелок од 8.00 рано та до 2.00 г. пополадню, и потим порядна програма Monday 8 AM - 2 PM

Подобни розпорядки Радия и ТВ можеце найсц и на интернет адреси <http://rdsa.tripod.com/reemitovanje.html>

И ТВ Войводина достала нову, жимску шему емитованя. Так и дадни емисии Програми на руским язике достали нови термини емитованя. Медзитим, за нас виселенцох найзначнейша прѣменка тога же ест два репризи каждей тематскей емисии (ТВ Магазин, Широки план, Добри вечар, Войводино) а то значи же ше и у цалим швецѣ може легчайша ускладзиц термин за патрене, легчайше як кед би бул лем еден репризи термин. З тим поцагом нашей редакцији на ТВ Войводина можеме буц цалком задовольни.

Та, вец, патрице ТВ програму по руски чи не? Кед же патрице – сигурни сом же з часу на час насправди уживае у добрих емисийох и квалитетно пририхтаних прилогох. А кед же не патрице вец ше урозумце и почнице з часу на час, потрудзце ше у тим напряме. Окреме кед же маце компютер и швидки интернет, га вец ЧИСТА ЧКОДА кед не патрице нашу програму. Ест за шицких – и за дзеци, и за младеж и за старших.

Маце проблем як найсц ТВ сигнал, як патриц?

То мож ришиц барз едноставно. Идзце на интернет адресу <http://www.nettelevizor.com/> и на ней швидко найдзце Televizijski kanali – Srbija а под тим надписом обачице же треци линк то РТВ2 - Нови Сад. Кликнице на гомбичку и о пар секунди ше вам зяви слика, програма почне чечиц. Едноставне як пасуля. Кед сщеце слику на цалим екрану монитора кликнице двараз на постояцу слику и вона ше сама од себе прѣшири на цали екран. Кед ю сщеце зменшац – кликнице двараз и достаеце предходни формат слики. Едноставне, а роби! Опатьце у розпорядку кеди ше емитую емисии по руски, прѣрахуйце кеди то по ВАШИМ часу, там дзе жиеце у далеким швецѣ, и праве у тот час тога шицко поробце та резултат шицкого будзе тога же зоз звучника учуеце нашу бешеду а на екрану увидзице нормалну ТВ слику и можеце шеднуц та при чоколади, чипсох и даяким ошвиженю можеце патриц цо ест нового и актуалного у нашей матки.

Шицко тога можеце патриц и на теј адреси <http://www.zbrka.com/tv-uzivo/srbija/gledanost-strana-2.html> . Кед же любите спорт вец идзце на тоту адресу <http://www.atdhe.net/index.html> и будзце мац на виборе цо год лем сщѣ цо у теј

хвильки вредзи патриц з цалого швета. Ту можеце патриц и филми, серији и рижни топ-емисии. Тиж мож звекшац слику на цали екран.

Медзитим, насампрѣдз, жадаме вам приѣмне патрене руских емисийох.
Г. К.

Мили читачу,

**Прим нашо од шерца послати
винчованки з нагоди
КРАЧУНА, дня Христового
рождества. Най би то були
мирни, приѣмни и радосни днї
у твоїм обисцу!**

**Прим и найщирши
винчованки з нагоди
наступаюцого
НОВОГО 2010. РОКУ**

Редакция новинкох
"Руснаци у швецѣ"

ЖИМСКА ШЕМА РАДИО НОВОГО САДУ И ТВ ВОЙВОДИНИ

Од 5. октобра 2009. року почала жимска шема у Канади (и цала восточна часц Америки) и за Австралију. емитована програма **Радио Новог Сада** и у њој рамикух Наше виселенци хтори у дајдних других крајох швета нај ест дајки вименки кед слово о програми Рускеј редакциј. себе прерахую час емитованя базуюци ше на локални час Тоту програму можеце слушац порядне спрам того емитованя у Новим Садзе. розпорядку хтори ту дати у прилогу за Нови Сад, Онтарио

Лока- циј у швецѣ	Емисија Broadcast	Войводина Vojvodina	Онтарио Ontario	Австралија Australia	The First repetition of broadcast Реприза емисиј	Vojvodina	Ontario	Australia	The Second repetition of broadcast Реприза емисиј	Vojvodina	Ontario	Australia
Дзень Day	ТВ Магазин TV Magazine	20,00	2 PM	Пондзелок Monday 4 AM								
Недзелья Sunday	Широки план * Shiroki Plan*	21,00	3 PM	5 AM								
Пондзелок Monday	ТВ Дньовник	18,15	12:15 PM	Вовторок Tuesday 2:15 AM	Широки план Shiroki plan	4,00	10 PM	12 AM	Широки план Shiroki plan	14,00	8 AM	10 PM
Вовторок Tuesday	ТВД NEWS	18,15	12:15 PM	Стреда Wednesday 2:15 AM								
Стреда Wednes day	ТВД NEWS	18,15	12:15 PM	Thursday Штварток 2:15 AM								
Штварток Thursday	ТВД NEWS Добри вечар Войводино Good Evening Vojvodina	18,15 20,00	12:15 2 PM	Friday Пияток 2:15 AM 4 AM	Реприза ТВ Магазина TV Magazine	17,00	11 AM	Friday Пияток 1 AM				
Пияток Friday	ТВД NEWS	18,15	12:15 PM	Saturday Собота 2:15 AM	Реприза Добри вечар Войводино Good Evening Vojvodina Реприза ТВ Магазина TV Magazine	3,00 5,30	Thurs- day Штвар- ток 9 PM 11:30 PM	11 AM 1:30 PM	Реприза Добри Вечар Войводино Good Evening Vojvodina	15,30	9:30 AM	11:30 PM
Собота Saturday	ТВД NEWS	18,15	12:15 PM	Sunday Недзелья 2:15 AM								

* Каждей першей недзелі у мешацу / The first Sunday every month only

